ב"ח

י"ב אייר תשכ"ט

30.4.69

31

המחיר: 25 אג'

במכירה חפשית: 50 אג'

עתון
השטודנטים

בת קול

שבוע קליטה בבר-אילן

בגליון:

מתח כפול
סטודנטית מורה ממזרח ירושלים

איוב בנינוה

דיין בבר-אילן

שר הבטחון משה דיין בבר-אילן

שלוש שנים לאחר המלחמה

משימותינו העיקריות: המדינית־צבאית - להחזיק בכל השטחים גם מול הלחץ בקוים; משימה טקטית - לא לתת למלחמה להתרחב ולהתעמק; לצקת תוכן לישראל החדשה

בפני קהל של למעלה מאלף סטודנטים ומרצים, הופיע אמש השר משה דיין באוניברסיטה. ל־ראשונה בתולדות „בר אילן" הופ־עלה טלביזיה במעגל פנימי ס־גור, באמצעותו יכלו הסטודנטים לחזות בהופעת שר הבטחון.

מערכת „בת קול" מביאה בזה את עיקרי דבריו ותשובותיו של מר משה דיין, (לא סטנוגרמה) ש־תיים עשרה שעות לאחר הופע־תו בקמפוס.

הנושא: מצבה הבטחוני של יש־ראל בפרוס השנה השלישית ל־מלחמת ששת הימים.

שר הבטחון הקדים לדבריו כותרת בת 3 סעיפים. האחד: מהו המצב כעת? השני: מה צפוי לנו? והשלישי: מה עלינו לעשות?

בשאלת הצפוי, הדגש הוא על הנושא הבלעדי במסגרת הביטחון ובנושא ה־אחר, מה עלינו לעשות, בטחון הוא ההלק הקטן ביותר.

יש הצדקה להציג את השאלה מה מת־רחש עכשיו, בימים אלה, יותר מאשר באיזשהו זמן אחר מאז מלחמת ששת הימים. איני זוכר תקופה מאז המלחמה, שהמתיחות המדינית־בטחונית היתה בר־מה כזו, ושאלה זו הטרידה והעיקה בתוך הארץ, ביום העצמאות הזה, ה־דאגה מהמתרחש ומה מצבנו הבטחוני.

יש התערערות של הסכמי הפ־סקת האש. לא בכל החזיתות ולא במלוא המידה. החזית העיקרית מבחינת משקלה הצבאי, גם בה אין התערערות מלאה ויש ניפוח רב ומגמתי מצד הערבים של יצירת מצב דמיוני-בטחוני קטס־טרופאלי.

המצב אינו קטסטרופלי כפי שמתא־רים המצריים מבחינת אבידותינו ומ־בחינת הישגיהם.

אני מציע לעצמנו לא להיות טרף לסיפורי הבדיות האלה על אבדות מוג־זמות שלנו. וגם לא להיגרר ולקבל ברצינות את ההגדרות המצריות אודות המצב בחזית ומגמותיה המידיות.

אין נסיון לכבוש שטחים

באמרו התערערות לא מלאה, מתכוון שר הבטחון לשניים: א) שלא קיים סטטוס של הפסקת האש.

ב) המצרים מנסים, בקני מידה שו־נים, גם לעבור את קו הפסקת האש בסואץ או בים התיכון ולהעביר חיילים (הם קוראים לזה קומנדו) במספרים זעי־רים ולריב בחוסר הצלחה.

„עד כה לא ניסו המצרים להפר את הפסקת האש בנסיון **לכיבוש שטחים** באיזשהו מקום.

הם לא הכניסו עד כה את חיל האויר שלהם לפעילות. גם ביטול הסטטוס של הפסקת אש מוגבל לארטילריה, נשק קל והיל רגלים. כלומר, לא מושקעת כל העוצמה הצבאית שלהם. אלא, בעיקרו של דבר החלק הסטטי מעבר לתעלה, הארטילריה".

שר הבטחון אינו מקל בהפרתה של הפסקת האש ע"י פעולות המצרים. אך לדעתו, מבחינתנו, אנו צריכים לעמוד על כוונותיהם **לאור מעשיהם**, ולהבין כי הם יוצרים תמונה של „הנה הנה ההסכם מתמוטט ומתחדשת המלחמה". זהו נסיון ליצירת תמונה לייצוא ולעידוד הרוחות במצרים.

„מבחינתנו, יש כיום אקטיביזציה של הצבא המצרי שהיה סטאטי לחלוטין מאז מלחמת ששת הימים עד לפני כמה זמן. הוא נערך מחדש, התבצר ואז הוא מרשה לעצמו לפתוח באש מתוך הרגשה שיכול לעשות זאת. אך זה מה שמתרחש: **לא תחילת ההתקפה ה־גדולה על השטחים, אלא פעילות של הצבא המצרי; כמובן שבפ־עולות המוגבלות שהם מבצעים הם מפרים את הסטטוס של הפ־סקת האש".**

מר דיין מונה מספר גורמים לפעילות זו של הצבא המצרי. האחד, הדינמי, התעצמותו של צבא זה אשר עבר בהרבה את מה שהיה לו לפני המלחמה כששני שליש מכוחו הנוכחי מרוכז ס־מוך לתעלה. הגורם השני נעוץ, לדעתו, בתהליכים חברתיים־פנימיים הן בצבא והן בציבור המצרי והערבי, אשר דוחף את צבאו להלחם ותהליך זה אינו מוגבל למצרים. „ודי לראות את המתרחש ב־לבנון ובירדן. מי שישווה את נאומו של חוסיין בביתו, בירדן, לדברים ה־מתונים והחלקלקים שהשמיע בלונדון, ירגיש את האוירה בעמאן".

את המתרחש כיום בלבנון מגדיר שר הבטחון כ„סדרה של חשבון נפש פני־מי: לתקוף את ישראל, לעמוד מן הצד, לאפשר לפת"ח לתקוף והאם יוכלו לע־מוד בהתקפות ישראליות". והערת אגב: **„אלמלי היתה פעולת בירות, ספק אם מישהו היה עורך בלבנון איזה שהוא חשבון נפש".**

אשר לירדן, מצביע השר על העובדה, כי צבאות ערב הסעודית, עיראק, מצ־רים ויחידות הפת"ח מרוכזות בחלקיה השונים של מדינה זו ו„איני יודע אם חוסיין באמת שולט בארצו ויכול לעשות בה מה שהוא רוצה מבחינת יחסי חוץ... הוא אומר שהוא מרוצה מן המצב ב־ארצו, שינסה לומר שאיננו מרוצה..."

לא כיבושים נוספים

לאחר שעמד על כשלונו של ה„פת"ח" הן במטרתו לשבש את חיי היום־יום במדינה והן בגיוס האוכלוסיה הערבית בשטחים לתנועות מרי, עובר משה דיין לסקירת המצב באוכלוסיה הערבית ב־שטחים והוא אומר: „באוכלוסיה הערבית לא היה מצב כה טוב כמו היום; הדבר אמור לגבי מצב המסחר, הלימודים, אורח החיים והעבודה, במידת שיתוף הפעולה שלהם עם שלטונות ישראל ובהשתלבותם במשק שלנו ...**מאז המלחמה איני זוכר תקופה כל כך רגועה כמו בשבועות האחרונים.** זה כמעט פר־דוכסלי שמצב כזה קיים כשיש התר־עוררות בלבנון ובמקומות אחרים והפת"ח מנסה נסיונות נואשים לשבש את החיים".

לסכום חלק זה: „הדגש הוא על התר־עוררות בחזית המצרית, שאינה חלה עדיין על הקו הסורי, ירדני או על הכוחות הזרים בשטחה".

מכאן לסעיף השני בכותרת: מה צפוי לנו?

עדיין לא ניכרת מגמה של השלמה עם המצאותנו בשטחים או נכונות להש־לים עמנו. „אך עלינו להיות מוכנים כי מה שמתרחש בחזית המצרית, עלול להתרחש גם בחזית אחרת" ולאור ה־עובדה שמצרים היא מנהיגת העולם הערבי „עלינו לראות בהחלט אפשרות שהמצב בתעלה ידביק גם את החזיתות האחרות... נקוה שלא, אך חשוב לדעת שישנה אפשרות כזו".

„מה עלינו לעשות בתקופה הקרובה לאור העלול להתרחש?

שר הבטחון, משה דיין, בהופעתו בפני הסטודנטים בב"א. לידו, אברהם שטוב

המשימה הצבאית-מדינית ה־ראשית הקיימת עתה, בפתח השנה השלישית אחרי המלחמה, לעמוד במצב הנוכחי, לעמוד ב־גבולות הפסקת האש, להחזיק מע־מד בגבולות אלה, לעמוד מול ה־התקפות הערביות, ביחסי מלחמה־חצי־מלחמה ולעמוד בהתמודדות המדינית גם אם ניאלץ להכנס למאבק מידי פעם.

במצב הנוכחי איני רואה כמ־שימה צבאית-מדינית כיבושים נו־ספים גם אם הסכמי הפסקת האש מתערערים".

„היעדים שלנו במצבנו הנוכחי הם לעמוד בקווי הפסקת אש אלה. כמובן שאיני מדבר על מהלכים אופרטיביים אם תתחדש המלחמה. למלחמה הגיון אופרטיבי משלה, שכמעט אינו מאפשר מצב סטאטי, אך עצם העובדה שאנו מצביעים על כך שקווי הפסקת האש מופ־רים ע"י המצרים והירדנים, ומבחינה זו המצב אינו קטסטרופלי כפי שמתא־רים המצריים מבחינת אבידותינו ומ־בחינת הישגיהם.

אני מציע לעצמנו לא להיות טרף לסיפורי הבדיות האלה על אבדות מוג־זמות שלנו. וגם לא להיגרר ולקבל ברצינות את ההגדרות המצריות אודות המצב בחזית ומגמותיה המידיות.

אין נסיון לכבוש שטחים

באמרו התערערות לא מלאה, מתכוון שר הבטחון לשניים: א) שלא קיים סטטוס של הפסקת האש.

ב) המצרים מנסים, בקני מידה שו־נים, גם לעבור את קו הפסקת האש בסואץ או בים התיכון ולהעביר חיילים (הם קוראים לזה קומנדו) במספרים זעי־רים ולריב בחוסר הצלחה.

„עד כה לא ניסו המצרים להפר את הפסקת האש בנסיון **לכיבוש שטחים** באיזשהו מקום.

הם לא הכניסו עד כה את חיל האויר שלהם לפעילות. גם ביטול הסטטוס של הפסקת אש מוגבל לארטילריה, נשק קל והיל רגלים. כלומר, לא מושקעת כל העוצמה הצבאית שלהם. אלא, בעיקרו של דבר החלק הסטטי מעבר לתעלה, הארטילריה".

שר הבטחון אינו מקל בהפרתה של הפסקת האש ע"י פעולות המצרים. אך לדעתו, מבחינתנו, אנו צריכים לעמוד על כוונותיהם **לאור מעשיהם**, ולהבין כי הם יוצרים תמונה של „הנה הנה ההסכם מתמוטט ומתחדשת המלחמה". זהו נסיון ליצירת תמונה לייצוא ולעידוד הרוחות במצרים.

„מבחינתנו, יש כיום אקטיביזציה של הצבא המצרי שהיה סטאטי לחלוטין מאז מלחמת ששת הימים עד לפני כמה זמן. הוא נערך מחדש, התבצר ואז הוא מרשה לעצמו לפתוח באש מתוך הרגשה שיכול לעשות זאת. אך זה מה שמתרחש: **לא תחילת ההתקפה ה־גדולה על השטחים, אלא פעילות של הצבא המצרי; כמובן שבפ־עולות המוגבלות שהם מבצעים הם מפרים את הסטטוס של הפ־סקת האש".**

מר דיין מונה מספר גורמים לפעילות זו של הצבא המצרי. האחד, הדינמי, התעצמותו של צבא זה אשר עבר בהרבה את מה שהיה לו לפני המלחמה כששני שליש מכוחו הנוכחי מרוכז ס־מוך לתעלה. הגורם השני נעוץ, לדעתו, בתהליכים חברתיים־פנימיים הן בצבא והן בציבור המצרי והערבי, אשר דוחף את צבאו להלחם ותהליך זה אינו מוגבל למצרים. „ודי לראות את המתרחש ב־לבנון ובירדן. מי שישווה את נאומו של חוסיין בביתו, בירדן, לדברים ה־מתונים והחלקלקים שהשמיע בלונדון, ירגיש את האוירה בעמאן".

את המתרחש כיום בלבנון מגדיר שר הבטחון כ„סדרה של חשבון נפש פני־מי: לתקוף את ישראל, לעמוד מן הצד, לאפשר לפת"ח לתקוף והאם יוכלו לע־מוד בהתקפות ישראליות". והערת אגב: **„אלמלי היתה פעולת בירות, ספק אם מישהו היה עורך בלבנון איזה שהוא חשבון נפש".**

אשר לירדן, מצביע השר על העובדה, כי צבאות ערב הסעודית, עיראק, מצ־רים ויחידות הפת"ח מרוכזות בחלקיה השונים של מדינה זו ו„איני יודע אם חוסיין באמת שולט בארצו ויכול לעשות בה מה שהוא רוצה מבחינת יחסי חוץ... הוא אומר שהוא מרוצה מן המצב ב־ארצו, שינסה לומר שאיננו מרוצה..."

לא כיבושים נוספים

לאחר שעמד על כשלונו של ה„פת"ח" הן במטרתו לשבש את חיי היום־יום במדינה והן בגיוס האוכלוסיה הערבית בשטחים לתנועות מרי, עובר משה דיין לסקירת המצב באוכלוסיה הערבית ב־שטחים והוא אומר: „באוכלוסיה הערבית לא היה מצב כה טוב כמו היום; הדבר אמור לגבי מצב המסחר, הלימודים, אורח החיים והעבודה, במידת שיתוף הפעולה שלהם עם שלטונות ישראל ובהשתלבותם במשק שלנו ...**מאז המלחמה איני זוכר תקופה כל כך רגועה כמו בשבועות האחרונים.** זה כמעט פר־דוכסלי שמצב כזה קיים כשיש התר־

ערכו:
אריאל רוזן-צבי
מנחם מיכלסון

בת-קול עתון הסטודנטים

אוניברסיטת בר-אילן

עורך: **אריאל רוזן־צבי**

סגן עורך: **מנחם מיכלסון**

מערכת: חנה אדלר, יוסף בן־מאיר, כ' עמליה, אברהם שטוב, שאול שיף.

עורך המדור האנגלי: צבי קניגסברג. גראפיקה: יוסי אבולעפיה.

כתובת המערכת: אוניברסיטה בר־אילן, הסתדרות הסטודנטים, רמת־גן.
טלפון 752658. המו"ל: הסתדרות הסטודנטים.

פורר במסדרת כייטל — נדפס בדפוס דניאלי, תל־אביב, טלפון 38443.

אינני קשורים להפסקת אש, אין בכך קביעת יעדים אחרים.

לדבר זה חשיבות לא רק פנימית אלא הגנתית אופנסיבית לעמידה בקוים אלה. לומר עם כל העוצמה הצבאית כי יש ביכולתנו לשמור על ישראל כפי שהיא עתה. יש המשמיעים באזנים ערביות ואחדות שאין בכוחה של ישראל לעמוד **בהתשה**. שהיא יכולה לעמוד במלחמה מהירה אך לא **בהתשה**, ולא מול לחץ מתמיד מבחוץ ומבפנים. הסברה הזו, נשמעת בתוקף רב".

להתמיד בקווים אלה

בנקודה זו מצהיר שר הבטחון: כי למרות לחץ זה **„תוכל ישראל להתמיד לאורך ימים בקוים אלה"**.

בפרפרזה ניתן לומר, כי במצב זה ההתקפה הטובה ביותר היא ההגנה. השאלה אינה אם ישראל יכולה לכבוש את דמשק או לא. את זה הערבים יודעים — שכן. השאלה היא אם נוכל לקיים מדינה שתוכנה יתמלא בהיערכות קונסטרוקטיבית אזרחית לאורך ימים. ההגנה הזו היא ההתקפה היותר נמרצת וזהו המבחן היסודי בו אנו יכולים לעמוד בתקופה הבאה.

עלינו לעמוד במצב הנוכחי, גם מבחינת יחסינו עם הערבים וגם ביחסינו עם המדינות בעולם לאורך ימים.

„המשימה הטאקטית שאנו צריכים להגשימה בתקופה הקרובה היא למנוע הרחבת החזיתות והעמקת המלחמה. לא כל החזיתות מעוררות; יש מצרים ויש פת"ח ויש עמק הירדן, בית שאן והגולן, אבל חזית שבה נחשבת הפסקת האש כמעורערת היא מצרים.

לסכום: **עלינו לעשות שני דברים: למנוע הרחבת החזית לצד סוריה, לבנון וירדן ולמנוע העמקת המלחמה — וזה לא במעט בידינו — לא לתת לאחוזים הנוסדים שעדיין לא התערערו להתמוטט ולא להגיע למלחמה כוללת".**

„בינינו לבין עצמנו" כך מוגדר הסעיף השלישי של הכותרת. „לא המשימה המדינית, אלא המשימה ההיסטורית־ציונית שלנו. בדרך ציורית, עלינו לפעול כדי למלא תוכן במסגרת **המדינית החדשה שנוצרה**. מיסגרת של מפה טריטוריאלית חדשה, מסגרת של מעמד חדש בישראל, מסגרת של בסיס אפשרות ליצור דווי חיים עם ערביי השטחים, מסגרת של ירושלים על כל הסמלים היהודיים, הנוצרים והמוסלמים. **המשימה הבינימית שלנו היא לצקת תוכן לתוך המסגרות בבסיס החדש שנוצר; להקים התנחלויות בשטחים החדשים, ליצור מפה חדשה, ליצור מערכת חיים משותפת עם הערבים תחת ובמיסגרת ממשלת ישראל.** הממשלה היחידה הנמצאת בשטחים, בסיני ובעזה היא ממשלת ישראל. אך יש לתת גם תוכן לדברים אלה. לתת תוכן לעובדת קיומה של הממשלה בשטחים אלה. להחליש ולבטל זיקה של הערבים למדינות אחרות; לבטל זיקת ערביי עזה למצרים. על מה ועל יסוד מה ישובינו ברמת הגולן צריכים להשתמש במשפט הסורי?

אנו צריכים להקטין התלות של ערביי השטחים בירדן ולהגדיל תלותם בנו. זה גם מטיל עלינו חובות של שירותים ורמת חיים.

לעמוד לאורך ימים

לצקת תוכן בירושלים המאוחדת. אך כדי שתהיה לעיר אחת באמת־באמת, לנצח, יש הרבה לעמול על כך ולטפח את זה... שני עמים — ממשלה אחת".

ושר הבטחון מסכם את החלק הראשון של הערב: **„יש להבחין בין שלושה דברים אלה; המשימה המדינית־צבאית — להחזיק בשטחים גב מול הלחץ בקוים. משימה טאקטית לא לתת למלחמה להתרחב ולהתעמק, לנסות ולהשקיט בכל האמצעים. ואין הכוונה דווקא ביד רכה. להשקיט אפשר גם ביד קשה. ובראש ובראשונה — לצקת תוכן קונסטרוקטיבי למדינת ישראל במסגרתה החדשה".**

זה לא קל. כאשר הדגש הוא בפסוק: **לעמוד במצב זה לאורך ימים.**

אלף סטודנטים באודיטוריום מאזינים, שואלים ומוחאים כפיים.
בחדר האוכל צפו בטלביזיה פנימית כ־500 סטודנטים נוספים בהופעת השר דיין.

רק אם נוכל לעשות זאת, נוכל להקים את ישראל החדשה על היסוד שקם אחרי מלחמת ששת הימים.

* * *

שר הבטחון סיים את דבריו, בהם ענה לשאלות שהוא הציג לעצמו. אולם, לסטודנטים של „בר־אילן" נשאר עוד מספר רב של קושיות; הם שאלו ודיין פסק.

יו"ר הסתדרות הסטודנטים, אברהם שטוב, שואל את השאלה הראשונה ולאחר צטוט דבריו של שר החוץ, אבא אבן, המתנגד לשלוב הכלכלי ולהחלת חוק ישראל בשטחים בטענה כי אלה יביאו ליצירת מעין אפרטהייד — הוא מבקש את תגובת השר.

האם יוסר האמברגו?

מ' דיין: יש בטענה זו משום „זריית חול בעיניים".

כשהוא מביא את טענת המתנגדים שיסודה בעובדה כי אנו נחייב את תושבי השטחים להכפף רק לחובות של המדינה ולא נעניק להם זכויות, כגון: אזרחות, הוא אומר: „אם נחיל את החוק הישראלי בשטחים, לא נקפח את תושבי המקום ולא נעמידם במצב נחות. היום נוהג החוק הירדני, מצרי וכו' בשטחים השונים, אך האזרחים שם אינם זכאים ואיננו מאפשרים להם להיות קשורים עם הרשות המחוקקת הירדנית או המצרית.

המרת חוק אחד בחוק אחר, אינה מקפחת במשהו את האזרחים בזכויות שאין להם היום או שלא תהיינה להם מחר, כל זמן שיש שם סטאטוס של ממשל צבאי. הם אינם נהנים היום מהזכות לחוקק חוקים בפרלמנט הירדני. כשמדברים על החלת החוק, משמעו סיפוח למדינת ישראל. איני מציע במצב הנוכחי סיפוח ואיני מציע החלת החוק כפשוטו. הצעתי — קביעת חוקים במסגרת צווי המושל, ולא כפיפתם לכנסת, הפיסקת במדינת ישראל. אלא, למשל, המושל בעזה יוציא צו המבטל חוקי מצרים..."

„החלת החוק כפשוטה, זה הביטוי המובהק ביותר לריבונות ומי שאינו מציע סיפוח, אינו צריך להציע החלת החוק כפשוטו. אך אנו צריכים לשאול עצמנו מה משמעות הדבר שאנו משאירים ההוק המצרי בעזה? זה ביטוי מובהק לפרובזוריות של נוכחותנו במקום. עלינו לנתק הביטוי „מצרים בעזה". **אין למצרים מה לעשות בעזה.** החיות ואין חלל ריק, עלינו לקבוע מה יבוא במקומו".

בהמשך תשובתו הסביר השר את עיקרי תוכנית השילוב הכלכלי, שעיקרה השקעות הון ויצירת מקומות עבודה ע"י משקיעים ישראלים, בשטחים.

המצב כיום הוא, שהמשק הערבים יוצר לעצמו כל שנה כחמש מאות עד אלף מקומות עבודה, לעומת שלושת אלפים דורשי עבודה שנוספים בתקופה כזו.

עתה, גילה מר דיין, עובדים בישראל כ־חמשה עשר אלף ערבים מן השטחים והמשק הישראלי יכול להעסיק כ10—15 אלף נוספים.

ואשר לטענה על דמותנו, שואל השר: האם נראה מוסריים יותר אם נעמוד מן הצד לנוכח מצבם הכלכלי הקשה של התושבים, שחלקם אף סובל חרפת רעב. „מהי הדרך האחרת המוצעת לנו כלפי ערביי השטחים? מי שרוצה לסגת משם שיאמר בפה מלא. אם אנו רוצים להחזיק בשטחים, הממשלה חייבת לספק יכולת מחיה. מקורות עבודה שם — אין".

לשאלתו של יהודה עמית, בדבר המחיר היקר שישראל משלמת עבור החזקת השטחים **ציין דיין** כי „אילו נסוגונו מחר מן הקווים לקווי עזה, לא רק שמספר האבידות בנפש לא היה קטן, אלא מה שנקרא מדינת ישראל, ספק אם היתה מחזיקה מעמד לאורך ימים... השאלה אינה של קו זה או אחר, אלא על עצם ההכרה בקיום המדינה".

עוד הוסיף ואמר: „איני זוכר תקופה שלא היו לנו כל אבידות. בעייתנו היא: יש לנו שכנות ערביות ויש להגיע עימהן להסדר של שלום. עד אז אין לנו כל ברירה, נשלם את המחיר. גם הם ישלמו אותו.

על נושאים אחרים:

על **מקומו במפלגה** (שאלת ירח גלטר): „אני חבר במפלגה ומשלם לה מסים וכל זמן שאני בפנים אינני בחוץ".

על **דעתו על גב' מאיר כראש ממשלה**: „דעתי חיובית ואילמלי הייתי חושב כך לא הייתי מקבל על עצמי להיות שר בממשלה בראשותה".

על אפשרות החכרת התעלה לרוסים ופתיחתה על ידם: „נאצר טוען שאם תעלת סואץ תפעל במצב הקיים, פירוש הדבר השלמה עם המצאותה של ישראל בגדה המזרחית של הסואץ והוא אומר כי התעלה לא תפתח כל זמן שישראלים מצויים בעברה השני. היות והרוסים לא יפעלו בניגוד לרצון המצרים איני מניח שהם יעשו כן. **במצב המלחמה הקיים אינני חושב שירצו להפעיל את התעלה..."**

על משמעות התפטרותו של דה־גול לגבי ישראל ועל אפשרות הפרת האמברגו: „אני רוצה בזה, אני רוצה לקוות שפרישתו של דה־גול תביא לשפור ביחסים, שפור איטי, **אך אני מסופק אם פומפידו, אם יבחר לנשיא, יחליט על הסרת האמברגו.** דבר אחד זה להטיל אמברגו ודבר אחר זה לשחרר את 50 המירז'ים, לא באותה קלות מבטלים את האמברגו"

ועוד אמר: „איני בעד שלום בכל מחיר... אם נעמוד תיאורטית באיזושהי אפשרות שנאצר כן יסכים לשלום, למשל, בגבולות 1947 אני שייך לאלו האומרים שאינני בעד שלום בכל מחיר".

איוב בנינוה

ספור המבוסס על קורותיו של תלמיד ישיבת „מיר" בניו־יורק, היום סטודנט באונ׳ - אשר חי בשני עולמות בלתי נתנים לגשור. „על חופו של ים הרסו החרקות את גדר הצניעות ... היינו הבחור ג׳קיל והיפ הייד"

— מאת ר׳ צ׳ אריאל —

נער יהודי בניו־יורק, מ„משפחה מכובדת" כפי שנהוג להתבטא אצלנו, בן ישיבה שקצב התפילה הכריע אותו. אהבת׳ את למוד הגמרא ואני אוהב אותו עד היום.

בבית, כאשר מן החדר הסמוך, עלה קצב משכר ממכשיר הטלביזיה הפתוח, היו המלים הארמיות מקבלות תנופה חדשה. משהו מוזר, למוד בבא קמא בקצב החיפושיות ובבא בתרא מתגלגלת יחד עם מנגינה של ה„היפיס".

אני הייתי אחד מבני הישיבה הרבים של ניו יורק.

בני־ישיבה הם שם כולל המזמן תחושה של הימוגניות ושלמות פנימית.

הלבוש האחיד וזרזיפי זקן הבתולים על הסנטר יוצרים רושם של מסדר נזירים פרנסיסקני. אכן, כך הרגשתי גם אני בבוקר אחד כשאני רכון על הסטנדר באולם הגדול של ישיבת „מיר" בניו־יורק. הרמתי עינים מעל הגמרא ונדהמתי. לראשונה הפריע לי הרעש. פתאום היתה זו המולה, מנגינה חסרת משמעות ומחרשת אזניים. ושוב נדהמתי; הפעם מן התדהמה הקודמת. הרעש מן הרחוב הסמוך עשה סוף סוף את שלו. לא! לא! זה שטחי מדי. אסור שגם מן כל תפנית יעלה ריחם של שעורי המוסר על „הרחוב הקורץ והמפתה שיש להזהר ממנו".

כך זה התחיל.

נער יהודי מניו־יורק ועוד אחד ועוד אחד, כולם בני־ישיבה. כולם ששיחות המוסר הקבועות התחילו לעורר בהם הרגשת קבס והקנאות והצביעות יצרו תרכובת מאכלת.

היתה לנו הרגשה שאנו מורעלים. בליל שבת הקרוב נראה לנו טקס החילופים של הקסקט לכפה השחורה וממנה שוב לקסקט תפל ומצחיק. העינים נפגשו.

„לנו עולם מלא ואיננו זקוקים לכל מיני התפלות ולכל מיני הרקבון הפושה בעולם זה..." לא יכולנו לשאת עוד. המקתי החוצה.

רכבנו על האופנוע. כגנבים בליל־שבת. טסנו ממש כדי לברוח מאימתו של אלהים. אל אלהים איזו שבת! איזו שבת! הרגשתי אותה בכל רמ"ח איברי

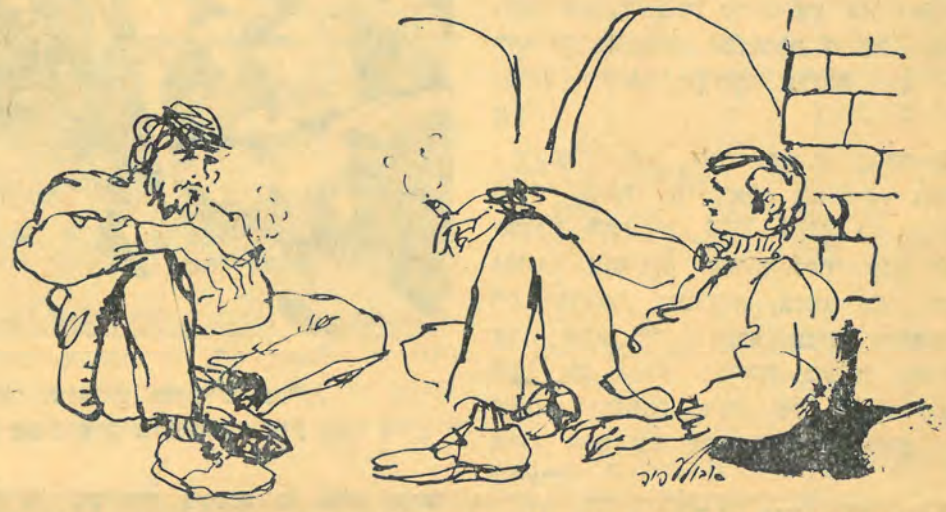

זרעש מן הרחוב הסמוך עשה את שלו... לא אהבתי את טעמו המתקתק של החשיש..

כאילו שאני מקיים את השבת ע"י חילולה. הדו של טרטור האופנוע חתוך ה„אקסוס" קבל את השבת ב„בואי כלה" ואנחנו היינו שיכורים.

בבוקר התנועענו שוב כמו כולם. „קצת חום". „כן, לא הרגשתי טוב". חשדות פה ושם, חשדות הרובצים על דמיון שצף לו בקוטב אפור. כמה עלובים הם החשדות: אולי קריאת עתון או ספר „חול", אולי יציאה חטופה עם בחורה. כמה מרגיז! התנועענו לקצב השפתיים הנעות.

גם ההיפיס מורדים. מרדם הוא מרד מקצועי, מלוטש, מכריז על עצמו קבל עם ועדה. אנו היינו אנוסים גם במרדנו.

האמת, לא אהבתי את טעמו המתקתק של החשיש. היתה זו רק חוליה נוספת בשרשרת שהובילה אותנו אל מעבר לגדר. יחד עם זה היינו בני־ישיבה. הבחור ג׳קיל והיפ הייד. אופנועים, שיקסעס וחשיש לכל. את הישיבה לא יכולנו לעזוב גם אילו רצינו. הישיבה הרחיקה מאתנו את ויטנאם. ולמרות השכרון היינו מפוכחים דיינו כדי להבחין בין טוב לרע.

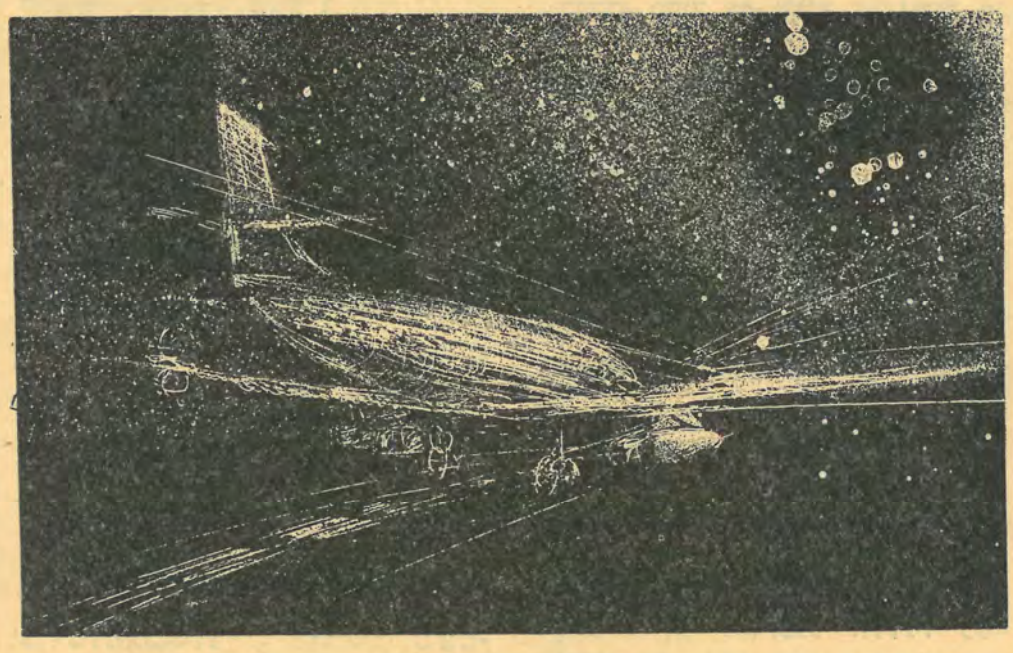

ביום שלישי בלילה, ב־6 ביוני, חתך המטוס את האפלה

היום אני יודע כי היה זה מרד אמיתי. מרד כמוס שעלה מאוחר יותר על פני השטח. למעשה התחיל הכל בבת־אחת. תוסס, תוסס שפרץ בדהרה לקול שאגות של אופנוע בליל שבת קודש.

גדר הצניעות

הקומוניקציה המודרנית, ספר סוציולוגיה X ע׳ Y, ניו־יורק, מפגישה את הפרוצות יחד עם האברכים על אותו כפסל גדול בגנו של האל. זה נקרא קומוניקציה. אחד מחברי הטובים, צעיר דתי מ„משפחה מכובדת" היה יוצא עם „שיקסע" שאביה אחד מראשי ה„מאפיה" בארה"ב. ואנחנו, אכלנו ארוחת בוקר עם הצניעות הגדולה ובצהרים ברכנו עליה את ברכת המזון. על חופו של הים הרסו החרקות את גדר הצניעות. את אחת ממתנותיו של י. ל. פרץ החלפנו בחצאית מיני קצרצרה והובלנו בשקיקה על גבי האופנוע אל החול. אני עוד זוכר איזה רושם אדיר עשה עלי בכתה השביעית ספורו של פרץ. נדמה לי, אפילו, שבכיתי.

מרד סינטתי

מרד שלנו היה סינטתי. „היום אני יודע כי היה זה מרד אמיתי". נכון, אני מצטט את עצמי ואינני יכול ליישב את הסתירה.

כל ליל שבת לאחר התפילה בילינו בדיסקוטקים מרוחקים וההורים ידעו. הם, פליטי השואה שהגיעו לאמריקה מ־מחנה בוכנוולד, הבליגו.

גם אני חייתי את השואה. עברתי אותה בבית עם אבא ואמא. הם לא רצו לספר וספרו. קשה להסביר את הקשר, אבל השואה נכנסה גם לעצמותינו ועדים לילי הדיסקוטקים וצווחות האופנוע. מי יכול לקשור את קצות החבל?

לשכוח, אבל מה? למרוד, אבל איך? מיואשים, לא ידענו מה אנו מחפשים. השתוללות שהובילה ליאוש וכשטבלנו עוד יותר ע"מ לצאת — שקענו. שכחנו ע"מ לזכור וזכרנו ע"מ לשכוח.

שבוע לפני מלחמת ששת הימים היתה עצרת מחאה בניו־יורק. תוך יומיים היה לי דרכון. במשרד הפנים ישבו מאות יהודים שספרו לפקידי הרשות היהודיים על בר־מצווה בלונדון.

ביום שלישי בלילה, ב־6 ביוני, חתך המטוס את האפלה. הנחיתה על מסלול אפל בפנסי המטוס הכבויים, גרמה „שוק". באחד הקבוצים הדתיים התפללתי שוב תפילה ראשונה וזו חוללה בי מהפכה. אין בית אשר אין לו בן במלחמה, ואיזו קבלת פנים לאמריקאים שבאו לתוך המלחמה. לפני שעליתי למטוס בניו־יורק אמרה לי אמא: „אילו היתה לנו מדינה כזו לפני 30 שנה זה לא היה קורה". בתפילה הראשונה יכולתי למשש המילים.

איוב בנינוה

אילו היתה המלה END נכתבת כאן היתה זו מלודרמה אמריק׳ ב־3 מערכות. קשה להסביר. יש הגיון במה שקרה. זה ישמע כמו שעשוע אינטלקטואלי: בשבילי זו תחושה עמוקה של הגיון. פלש־בק אקטואלי:

השערות המנופחות של בנות ה־17 הורסת את נעוריהן והפראזות המנופחות מסידות את עורקי הנשמה של היהודי. צביעות וצניעות בין נון אחת וקרבה רוחנית שהובילה אלי המשבר.

„אמריקה היהודית יוצאת לשנת גלות לישראל" היתה מתלוצצת החבורה, „אח"כ בורחים הביתה ומגלגלים עיניים ציוניות.

לך אל נינוה העיר הגדולה ושב תחת קקיונות גורדי־השחקים ולא תופתע כלל לפגוש פתאום את איוב. איוב בנינוה? תייר או אזרח? סתם נודד, אסור כבר לבקר את המשפחה! זהו, כאן על רקע השמש המכה מופיעה הכתובת.

"אינטרנציונל" - נסיעות וטיירות בע"מ

ת"א, רח' הרצל 9, טל' 56981 — 50498

מעמידה לרשות ציבור החברים: טיול מאורגן לסטודנטים וצעירים דתיים

32 יום

המחיר:
2.250 ל"י
כולל —.325 $

לארצות אירופה: איטליה, שויצריה, הולנד, צרפת, אנגליה, ספרד. — מטוס

10.7 תל־אביב—רומא — טיסה מתל־אביב לרומא והעברה למלון.

11.7 רומא — סיור בעיר: פורום רומנום, שער טיטוס, הקולוסיאום, ככר ונציה הגטו היהודי, בית הכנסת האיטלקי, הותיקן והקפלה הסיסטינית.

12.7 רומא — שבת — חפשי. בערב: נסיעה לגני טיבולי המפורסמים ביופיים.

13.7 רומא—פלורנץ — לפנה"צ: חפשי. בצהרים נסיעה לפלורנץ דרך האוטוסטרדה.

14.7 פלורנץ—מילנו — לפנה"צ: סיור בעיר: גלריה פיטי, קפלה מדיצי, כנסית הצלב הקדוש, הקתדרלה, פונטה ויקיו, בית הספר לעבודות שיש ועוד.
אחה"צ: נסיעה למילנו.
בערב: בקור ברחבת הדומו וברחובות העיר.

15.7 מילנו—ציריך — עוזבים מילנו ודרך איזור האגמים, מעבר האלפים המפורסם — הסן גוטרהארט נוסעים לעבר ציריך.

16.7 ציריך — בבוקר נסיעה לעבר קרינץ. משם העפלה בקרון כבלים לפסגת הפילטוס 2121 מ'. הירידה משם ברכבת הרים לאלפנכשטדט. ממשיכים ללוצרן ובקור באנדרטת האריה, הגשר העתיק, ושמורת הטבע. חוזרים לציריך ללינה.

17.7 ציריך — טיול למפלי שפהאוזן והסביבה.

18.7 ציריך—לוקסמבורג — עוזבים את ציריך בבוקר בדרך לבזל — עיר הקונגרסים, ממשיכים לעבר לוקסמבורג.

19.7 לוקסמבורג — שבת חפשי.

20.7 לוקסמבורג—אמסטרדם — בבוקר טיול קצר בעיר וממשיכים לעבר אמסטרדם. בדרך בקור במערה הגרוטו האן־סיר ליס.

21.7 אמסטרדם — לפנה"צ: סיור בעיר: בית אנה פראנק, בית רמברנדט, בית הכנסת הפורטוגזי ועוד.

22.7 אמסטרדם — לפנה"צ: נסיעה לשני כפרי דייגים טפוסיים — מרקן וולנדאם. סיור מענין בתעשית הגבינה הביתית שהולנד כה מפורסמת בה.
אחה"צ: חפשי.

23.7 אמסטרדם—פריס — בבוקר יוצאים מוקדם את אמסטרדם לעבר אוטרכט, ברדה ומשם לבריסה. בקור קצר בככר העיריה וממ־שיכים לפריס.

24.7 פריס — יום שלם של סיורים בפריס ההיסטורית והמודרנית.

25.7 פריס — טיול לארמונות המלוכה בורסי.

26.7 פריס — שבת חפשי.

27.7 פריס—לונדון — העברה לשדה התעופה של פריס וטיסה ללונדון. העברה למלון.

28.7 לונדון — סיור בלונדון ובקור בככר טרפלגר, בקינגהאם פלס, וסטמינסטר אבי, ככר פיקדילי, בתי הפרלמנט, דאונינג סטריט, טאור אוף לונדון ועוד.

29.7 לונדון — חפשי.

30.7 לונדון — סיור לארמונות המלוכה בוינדזור.

31.7 לונדון — חפשי עם אפשרות לבקר במוזיאון הבריטי, מוזיאון הימי ועוד.

1.8 לונדון—מדריד — העברה לשדה התעופה של לונדון וטיסה למדריד. העברה למלון.

2.8 מדריד — שבת חפשי. בערב טיול לילי בעיר.

3.8 מדריד—קורדובה — בבוקר עוזבים את מדריד לעבר טולדו. בקור בעיר וממשיכים לעבר המנזר המפורסם — מונסרס ולאחר מכן ממשיכים לקורדובה.

4.8 קורדובה—סביליה — לפני הצהרים סיור מודרך בקורדובה.

5.8 סביליה — סיור בעיר: קברו של כריסטופר קולומבוס בקתדרלה, ארמון אל־קצזר, סנטה קרוז, רובעי טריאנה, וגן מריה לוצינה.
אחה"צ: סיור לבקוק.

6.8 סביליה—גרנדה — עוזבים את סביליה לעבר גרנדה דרך נוף ספרדי טפוסי.

7.8 גרנדה — סיור בעיר: הארמון המפורסם עם הגנים והמזרקות הנהדרות של מלכי אמוריש, הקטדרלה המפורסמת הקבר המלכותי של איזבל ופרנגדו, ורובעי סקרמנטה המפורסמים ברקודי הפלמנגו של הצוענים.

8.8 גרנדה—מדריד — נסיעה מגרנדה למדריד עם חניות בדרך.

9.8 מדריד — שבת — חפשי.

10.8 מדריד—תל־אביב — העברה לשדה התעופה של מדריד וטיסה לתל־אביב.

מחיר הטיול 2.225 ל"י (—.325 $).

הערה: אפשרות לחזור בתאריך מאוחר יותר בתוספת של 68 $.

המחיר כולל:
א) טיסה במחלקת תיירים.
ב) תחבורה יבשתית באוטובוסים מפוארים לתיירים.
ג) 2 ארוחות כולל ארוחת בוקר קונטיננטלית (קפה, לחמניות, חמאה וריבה) וארוחת צהרים או ערב, פרט ללונדון ופריס — ארוחת בוקר בלבד.
ד) 20 ק"ג מטען.
ה) מס נסיעות לפי דרכון קבוצי ליום 1.2.69.
ו) מלוה ישראלי מנוסה.
ז) אכסון בבתי מלון לתיירים בחדרים של 2 מטות.
ח) מסי שדות נמלי תעופה.

המחיר אינו כולל:
א) דמי שתיה, משקאות, כביסה וכו'.
ב) בטוח מכל סוג שהוא.
ג) דרכון קבוצי ואשרות אשר עבורם יש לשלם סך של —.30 ל"י, לנוסעים בדרכון איש, תש־לום של הפרשי מס נסיעות וויזות בסך של 135 ל"י.

אוירה חברתית מתאימה × אוטובוס מפואר
לתיירים צמוד ✶ מלווה ישראלי מנוסה
דמי כניסה לאתרים הסטוריים ומוזיאונים
✶ בילוי בערבים ✶

אירגון וביצוע ע"י מנהל החברה אלי בלאו — חלוץ הטיולים המסורתיים לצעירים דתיים, מארגן טיולי המורים הדתיים ומשלחות הנוער של משרד־החינוך.

פרטים נוספים במשרדי הסתדרות הסטודנטים

סדורי נסיעה לבודדים במחירי סטודנטים

לדוגמא: מחירי טיסות —

תל־אביב—רומא — 68 $.
תל־אביב—ניצה — 72 $.
תל־אביב—פריס — 72 $.
תל־אביב—ציריך — 75 $.
תל־אביב—וינה — 75 $.
תל־אביב—אמסטרדם — 80 $.
תל־אביב—פרנקפורט — 80 $.
תל־אביב—קופנהגן — 87 $.

המחירים זהים, לטיסות בכוון הפוך.

לשרותך:
כל הסידורים הפורמליים של הנסיעה. הארכת דרכון, אשרות, טיפול במטבע זר וכו'.

יעוץ והדרכה:
בתכנון מסלול הטיול, בחירת אכסניות נוער או בתי מלון, מסעדות כשרות, מועדוני סטודנטים.

◆◆◆◆◆◆◆ שרות נאמן ומסור עם נסיון של עשרות שנים, פנה אלינו, ותווכח !!! ◆◆◆◆◆◆◆

באוניברסיטה

סטודנטים

רק 20% הצביעו

בניגוד למתח שהתלווה אשתקד לבחי־רות להסתדרות הסטודנטים עברו השנה הבחירות בקול ענות חלושה. הן היו אישיות. אם בשנה שעברה נשאו הבחי־רות אופי של מלחמה אידיאולוגית, כ־אילו, עקב התמודדותן של שתי סיעות יריבות הרי שהשנה הבחירה היתה אישית.

לאחר ספירת הקולות הסתבר שפחות מ־800 סטודנטים נטלו חלק בבחירות. כ־20% בלבד מבעלי זכות הבחירה.

היכן היו כל הסטודנטים בשני ימי הבחירות?

כאשר שאלתי מספר סטודנטים על סיבת המנעותם מהצבעה, היו התשובות בערך כאלו: „הו, בדיוק הקול שלי יוסיף?", „זה לא מעניין אותי", „אני לא מכירה כמעט אף אחד מהמועמדים", „אני לא מבינה בפוליטיקה(?!)" ועוד ת־שובות מסוג זה.

פסילת קלפי. 52 מועמדים מהם 7 בנות התמודדו על 21 מקומות. חידוש מעניין היה מספרם הגדול יחסית של מועמדים משנה א' ובכלל „פנים חדשות" משנים אחרות. היו גם שני מועמדים בני חו"ל שאחד מהם נבחר לועד. פרט פיקנטי: הבחירות הותירו את בנות המין החלש מחוץ למועצה, דבר העומד בקונ־טרסט ליחס המספרי בין שני המינים באוניברסיטה.

הבחירות נערכו בספר מופתי, מלבד תקרית אחת בה נאלצה ועדת ביקורת לפסול קלפי בה היה חשש שמועמדים מסויימים עושים תעמולה לעצמם ואף ממלאים עבור הבוחרים את הפתקים. יש לציין את המהירות בה פעלה ועדת ביקורת, אשר הוציאה תוך שעתיים דף משוכפל ובו רשימת הבוחרים שהצביעו בקלפי שנפסלה. הם נתבקשו להצביע שנית ורובם המכריע עשה זאת.

פעילות מיוחדת במינה נעשתה ע"י המועמדים. כאשר גילו סטודנט ללא ת־עודת סטודנט צהובה של הסתדרות ה־סטודנטים, פנו יחד אתו להסתדרות ה־סטודנטים ושם הכינו עבורו את התעודה המאפשרת הצבעה. „פעילות" מסוג אחר היתה בעת ספירת הקולות, כאשר חלק מהמועמדים מתגודדים על חלונות ההס־תדרות והבעת פניהם העצבנית שאלה: מתי יסוכמו התוצאות?

הנבחרים. עם סכום ספירת הקולות נתקבלה תמונת המועצה החדשה: מדעי החברה: ארנברג יוסף, ארזי ניסים, גלטר ירח, יצחקי מאיר, סלומון בנימין, עמית יהודה, קריסטל לני, רגב יעקב, שטוב אברהם.

מדעית הרוח: אוחיון שמעון, אופנ־היימר אלחנן, וויס צבי, חיון יגאל, קידן נחמן, שיל יהושע, תנעמי זכריה.

מדעי הטבע: אולמן אברהם, בן־ציון קין, כהן צבי, לויזון ערן, תורג'מן שלמה.

בישיבת המועצה הראשונה נבחר הועד החדש: אברהם שטוב — יו"ר, ערן לויזון — סיו"ר, אולמן אברהם — יו"ר ועד מנהל של מפעל השכפול, אוחיון שמעון — יו"ר ועדת קליטה, ארזי ניסים — יו"ר הועדה לעזרה הדדית, גלטר ירח — יו"ר ועדת התרבות, יצחקי מאיר — יו"ר ועדת ספורט, עמית יהודה — יו"ר ועדת פנים, קריסטל לני — יו"ר ועדת חוץ, סלומון בנימין — גזבר.

ומה הלאה. כמטרה ראשונית רואה היו"ר החדש־ישן של האגודה שטוב, את העלאת כוחה וחשיבותה של האגודה, אך לפני כן יש לשתף את ציבור ה־סטודנטים בידיעה על הנעשה באגודה ולנסות להפעיל מה שיותר סטודנטים כפעילים ועוזרים". גם את חברי המו־עצה שנועדה להחליט החלטות יגייס שטוב לפעולות ספציפיות — דבר שלא נעשה בעבר.

עד עתה נתקלנו ביחס אוהד ויחס של כבוד מצד האוניברסיטה. הגענו ל־מצב בו אנו יכולים לבוא ולדרוש טיפול בעניינים הנראים לנו כלגיטימיים, כמו נוהלים אקדמאיים.

כלפי חוץ נפעל בתנופה רבה בהת־אחדות הארצית, ביחסים שבין האגודות ובפעילות לצבור הרחב.

השנה נקשור גם קשרים עם אגודות בחו"ל, דבר שיביא לחלופי סטודנטים ואף לבקורים הדדיים של קבוצות סטו־דנטים בקיץ. בצורה זו נוכל להכשיר את הקרקע לקליטתם של סטודנטים יהו־דיים החושבים ללמוד אצלנו ויתכן אפילו שנשיג מלגות מחו"ל לסטודנטים שלנו".

צבי שטיין

המחלקה להיסטוריה

פרופ' סולטמן

פרש מראשות המחלקה

„אתה שואל אם התפטרתי מתוך יחסי מחלקה גרועים? — חס וחלילה! אני פשוט חושב שלאחר 12 שנה בתפקיד ראש מחלקה יש לתת הזדמנות לאדם נוסף. אפשר שיכניס רעיונות אחרים, טובים יותר. לי נראה כי מיציתי את כל האפשרויות. אני מאמין ברוטציה בראשות המחלקה".

פרופ' סולטמן, ראש המחלקה להיס־טוריה כללית מתרעם על אלה החושדים כי נאלץ להתפטר. „היחסים במחלקה מצויינים, האמן לי! אין זו גוזמא. המכו־נה משומנת ופועלת כהלכה".

טעות לתיכון הדתי. שאלתי לדעתו על מרצים וסטודנטים: „המרצים במח־לקה מצויינים, אך נוצר בי הרושם שה־סטודנטים המגיעים אלינו, ידיעותיהם בהיסטוריה משולות לדף נייר חלק..."

הורה הורה ויורשין...

— מאת חנה אדלר —

אמוטה נגררה לגן חובה בידי אמה, נעה במסלול הלימודים עד להיותה אקדמאית, — אלא אם כן הסיט אותה „גוף זר" בשעה טובה ומוצלחת לעבר מסלול אחר". הווריאציה דלעיל של חוק ההתמדה איננה כוללת ומדוייקת כמו האורגינל של ניוטון, אבל במקרים רבים ניתן בהחלט לסמוך עליה.

אולם ההורים של אירית, למשל, אינם מוכנים להשאר פסיבים כמניע ראשון ששוב איננו מתנועע; הם משננים לה לאורך כל הדרך כי כל עוד לא הגיעה גאולתה אל לה לזנוח את ספסל הלימודים.

לניוטון מיודע אביה של אירית מגרסא דינקותא: „זה הוא שאמר: התפוח לא נופל רחוק מן העץ, — ובאמת צדק. קחו לדוגמא את אירית, הבת שלנו, בדרך כלל אין לי טענות אליה. אבל לפעמים עלינו „לקחת אותה בידים" — היא עוד לא יודעת מה שהיא רוצה".

Family Conference

את ההצהרה הבאה בשינויים קלים דקלמה אירית חגיגית בג' הזדמ־נויות: בטקס ה„בת־מצווה" ובמסיבות ה־סיום של בתי הספר העממי והתיכון: „אני מודה להורי היקרים שהביאוני וה־גיעוני עד הלום. במעמד חשוב זה, הריני מבטיחה נאמנה, כי אמשיך בעצמי בדרך בה הובילוני". ג' פעמים — הרי זו חזקה. אבל מי מפקיר ילדת טפוחים בת י"ח לבחור לה את דרכה שלה? „היא לא תסלח לנו כל החיים אם לא נשלח אותה עכשו ללמוד" — כה אמרה האם, ואירית נרשמה לאוניברסיטה.

ההחלטה על מקצועות ההתמחות נפלה בועידה משפחתית. האב ישב כציר, האם כפוסק עליון בעל זכות ווטו, ו־אירית — בדעה מיעצת. תוך עיון בר־שימת האפשרויות נתנהל הדיון הבא:

האב: מדעי הטבע — לא באים ב־חשבון. כל השנים היתה לך עזרה פרטית במתמטיקה, ובקושי קבלת 5 בבגרות. עם ראש כמו שלך היית יכולה להיות מד־ענית במכון וייצמן, אבל ככה זה נראה כשלא רוצים ללמוד.

האם: הבת שלי לא תהיה מדענית. תסתכל על רבקה של השכנים, לומדת כבר שלוש שנים פיזיקה ויושבת כל ערב בבית. חוץ מזה, זה לא מקצוע בשביל אשה.

אירית: אולי פסיכולוגיה?

האם: אני לא אתן לך לבזבז ארבע שנים על דברים שאני לא מאמינה בהם. ומה תהיי לי, פסיכיאטר? תעבדי בבית משוגעים!? את תלמדי שפות, זה חשוב. בחורה שיודעת שפות — כל השערים פתוחים לפניה.

האב: אמא שלך היתה הבחורה ה־יחידה בעיירה שדברה רוסית ונגנה על פסנתר. ואיזו הצלחה היתה לה!

אירית: אבל באנגלית ובערבית יש לי רק 6.

האם: אז תלמדי צרפתית, תלמדי מהתחלה.

האב: ואחרי שנה נשלח אותך בחופש להשתלמות בחוץ לארץ. זה טוב בשביל המבטא והקונברסציה.

אירית: והמקצוע השני?

האב: מדעי המדינה. עם צרפתית ו־מדעי המדינה תוכלי לקבל משרה גבוהה במשרד החוץ.

האם: ותלמדי גם לתעודת הוראה. זה מקצוע נוח לאשה: ארבע שעות עבודה ביום, הרבה חופש.

כה אמרו האם והאב, וכך עשתה אירית.

המכולניק והספרית

אוניברסיטה כבר אין אסיפות הו־רים, וגם לא מחתימים בבית את תעודות השליש. אירית מספרת הכל לאבא־אמא. אבל הם מקווים שאין זה הכל: „אירית כל כך סגורה. אני בטוחה שיש לה כבר מישהו, והיא לא מספרת לנו כלום. אבל אני אגיד לך: כשאני חושבת על זה שהבת של המינצים התח־תגה עם בחור מוצלח כל כך, אני רואה שהבחורים של היום לא יודעים מה שהם רוצים. מספיק להם שהבחורה צו־בעת את הפרצוף שלה, והם לא מסתכלים יותר על שום דבר אחר. אירית שלנו היא אחרת לגמרי, רק שקשה להכיר את התכונות הטובות שלה ממבט־ראשון. היא כל כך עדינה וביישנית, ממש כמו שאני הייתי לפני 25 שנה. אין לה מספיק בטחון עצמי ומאומץ — אתה מבין למה שאני מתכוונת".

אך קשה לומר שאין האם רווית נחת ממעמדה הסטודנטיאלי של הבית. השכ־נים, המכולתניק והקליינטורה, הספרית והיושבות מתחת למכונת היבוש — כולם זוכים לחן וחסד של האם, ושומעים ב־הרחבה את קורותיה של הנערה:

— „ראית את התמונה של ההפגנה של הסטודנטים בעתון? כל הכבוד להם. האינטליגנציה הצעירה לא יכולה לשתוק יל מה שמתרחש בארץ הזאת. סוף־סוף יש מישהו שאפשר לסמוך עליו: ה־חיילים והסטודנטים. אז בתמונה הזאת מצולמת הבת שלי, אירית. היא מחזיקה את השלט שבצרפתית. אירית נסחה את השלט בעצמה. היא לומדת צרפתית ב־אוניברסיטה וקוראת ספרות צרפתית ב־מקור, זאת תרבות כל כך עשירה! אין לך מושג כמה שזה מרחיב את האפקים. היא גם לומדת מדעי־המדינה ויש לה מבט מקצועי על הפוליטיקה. בחורה מענ־יגת ונעים לשוחח אתה. בחור? כן, לא חסרים כאלה שמסתובבים אחריה. אבל אני לא רוצה שהיא תתחתן עם סתם מישהו פשוט, לפחות רופא או מהנדס. באמת, בחורה כזו לא רואים היום: יפה, טובה וכשרונית. והעיקר, יש לה אופי חזק ורצון ברזל ובזכותם היא הגיעה למה שהגיעה".

פרופ׳ סולטמן קובל: „טענתי העיקרית מופנית לתיכונים הדתיים. מקצוע ה־היסטוריה אינו תופס אצלם מקום מרכזי או לפחות מקום חשוב במערכת הלי־מודים. הדבר אמור במיוחד לגבי היס־טוריה כללית. מתוך כך, מטען הידיעות של הסטודנטים הוא ממש מינימלי. לא זו בלבד, נהוג היה לקבל למחלקתנו סטודנטים אשר לא התקבלו למחלקות אחרות.

מדוע? — זוהי מדיניות האוניברסיטה ולא נרחיב על כך את הדיבור״.

הבאתי את קוב־לנותם של תלמידי המחלקה בהיסטור־יה, המתרעמים על הקשיים שמערימה המחלקה על דרכם.

פרופ׳ סולטמן: „ראשית, אני הוא החייב להתלונן ו־לא הסטודנטים. ב־משך תקופת כהונ־תי קרה, אולי, מק־רה בודד שוועד ה־מחלקה (במידה וקיים עדיין) בא לשטוח לפני בקשות כלשהן או להתלונן. חושב אני, שמתפקידי לענות ולנסות לעזור.

אשר לתלונות: ברור הוא כי בשנות הלימוד הראשונות אנו חייבים להשלים לסטודנטים את המטען אשר חסר להם מן התיכון. באופן טבעי, שנים אלה קשות יותר והסלקציה גדולה. לדעתי, מורגשת כבר עתה נטיה להמנע מלבוא אל המחלקה להיסטוריה כאל מחלקת מפלט...

אחוד המחלקות להיסטוריה. פרופסור סולטמן אינו רואה כרגע מה ניתן לשפר ולתקן במחלקה „ולכן אני גם מוסר מקומי לפרופ׳ שרף. אפשר ינסה הוא מן השנה הבאה לעשות משהו. אני יכול רק לציין כי לאחרונה ניסיתי להביא לאחוד בין שתי המחלקות להיסטוריה (כללית ויהו־דית) ואכן, באשקלון ילמדו בשנה הבאה הסטודנטים במחלקה אחת — היא ה־מחלקה להיסטוריה״.

חנוך פדר

תצפית

האם יפרוש הנגיד?

האם עומד נגיד האוניברסיטה לסיים את תפקידו? שמועה עקשנית המתהלכת ברחבי הקמפוס מבקש לשכנענו לבל נופתע אם יתברר בזמן הקרוב כי אכן עומד הפרופ׳ לוקשטיין להחזיר בזמן הקרוב את התפקיד בו הוא מחזיק כבר מספר שנים.

מישרת הנגיד, אשר אינה קיימת בשום אוניברסיטה אחרת ונוצרה במיוחד עבור הפרופ׳ לוקשטיין, תתבטל. במקומו של הנגיד היוצא יתמנה פרופ׳ דתי ידוע ביותר לתפקיד נשיא האוניברסיטה. ה־ענין שמור עדיין בכספת האוניברסיטה ומסווג כסודי ביותר משום שלא ידוע עדיין אם וכיצד יתמלאו דרישותיו של הנשיא המיעד.

* * *

אגב, העוזר למנכ״ל האוניברסיטה, ה־ד״ר בן־ציון מלמד התפטר מתפקידו וחזר להיות מפקח הוראה.

הד״ר מלמד, בוגר המחזור הראשון של האוניברסיטה, נכנס לתפקידו רק לפני מספר חדשים. הסיבה להתפטרות: אי השתלבות, כנראה. מכל מקום, מחפ־שים עוזר חדש, והוזכר כבר שמו של

(המשך בעמוד 10)

מורה כפול

בוגרת בר־אילן, מורה לעברית בביה״ס התיכון לבנות ערביות „אל מאמוניה״ במזרח ירושלים: האם נתן לשבור את הקרח ולהפיל המחיצות?

„מורה, אל נא תרגזי עלי. בי־קשת שנכתוב חיבור, מה אני עושה בחופשה, וכתבתי מה שע־שיתי ומה שהרגשת״.

„כל האנשים בעיר שלנו לא היו שמחים בחג כמו בשנים ש־עברו, כי לא כל המשפחה היתה שלמה. למה? כי אחד מת במל־חמה, ואחד הלך לעמאן ולא חזר לארץ שלו ולביתו, ואחד מהמש־פחה הוא בבית הסוהר. ואיך יהיה החג שמח? בחג הלכתי לבקר את אחי בבית הסוהר וכ־שחזרתי נעצבתי מאד. חשבתי על זה שכל הערבים לא חיים טוב כמו שהם רוצים, וכעסתי על כל היהודים שבעולם...״

המורה... הפגנה...

חיבור זה נכתב על ידי תלמידת בית־הספר הערבי „אלמאמוניה״ שבמזרח ירושלים. ונמסר למורתה לעברית, ברכה שקולניק. ברכה שקיבלה את התואר ה־ראשון שלה ב„בר אילן״ היא אחת מתוך שלושת המורים היהודים המ־למדים בבית הספר הערבי העירוני. ה־תלמידות לומדות עברית ואזרחות, וכל הסתה נגד מדינת ישראל היא „מחוץ לתחום״. בשעה שנערכת בעיר הפגנה של בתי הספר הפרטיים, הפעילות ה־יחידה המתבצעת על ידי תלמידות „אל־מאמוניה״ מתבטאת בהצצות עצבניות מב־עד לחלון בחברותיהן המפגינות, בלווי מלמול של קנאה: „המורה... הפגנה...״

כדי ליצור אוירת לימודים נוחה, היה על ברכה לרפות מתח גבוה כפול; למתח המקובל שבין מורים ותלמידים נתווסף עמות של יהודיה מול ערביות. ברכה, שבשנות הוראתה הקודמות הצ־ליחה ליצור יחס־חברי בינה ובין כי־תתה, החליטה להמשיך בכך. היא נמ־נעת מויכוחים פוליטיים, ולשמחתה אין חומר הלימוד שלה גורר אותה לעברם — כפי שקורה בשעורי אזרחות. בשעו־רים אלה על המורה לענות על שאלות המוצגות לפניו בנוסח „מדוע עלינו לש־לם מס הכנסה, אם סכומים ניכרים ממנו מוקדשים למלחמה נגד הערבים?״. אך גם בפניה מוצגות שאלות פרובו־קטיביות־מתממות תוך נסיון לגרוף או־תה לויכוח. התלמידות שואלות לפרושן של מלים, ומציינות בהתגרות כי שמעו אותן בשידורים הערביים של „קול־הפתח״ או „קול־עאסיפה״. הן מבקשות ממנה לאיית בפניהן את התעתיק העברי של שמות מנהיגי ארצות ערב תוך גילויי הערצה להם. התשובה הניתנת להן היא עניינית־לשונית ומתעלמת מן הרמז המתגרה. ברכה סבורה כי ויכוח בין למעלה משני אנשים הוא חסר ערך, וכאשר הוא מתנהל בהרכב כיתתי של נערות משולהבות — שכרו יוצא ב־הפסדו.

„ברכה״ — ותו לא

„אני משתדלת שלא ליצור בהן את התחושה התמידית שלפניהן נצבת כב־יכול, הדוברת הרשמית של מדינת־ישראל״ — מסבירה ברכה את דרכה — „ברצוני להיות לדידן ׳ברכה׳ — ותו לא, כשמעלותי וחסרונותי הם פרטיים ב־תכלית. אך, למעשה, אני רואה חובה לעצמי להקפיד ולדקדק בתגובותי, מחשש שמא תשפיע התנהגות שלילית שלי על התדמית של ישראל בעיניהן״.

ברכה, אמנם, מנסה החליק את ד־הדורים מעל לשטח כדי ליצור דרך נוחה ללומדים תקינים. אך, לעיתים, אין היא יכולה להתעלם מדברים הנשמעים בחלל הכתה. באחד השעורים ציינה תלמידה כי בני־חברון הם „שאטרין״ (בני־חיל), והוכיחה זאת בכך שבשנת 1929 הם הרגו מאות יהודים... הערה זו „הקפיצה״ את ברכה, והיא הגיבה בהסבר כי ההורג אזרחים חסרי מגן אינו ראוי להקרא „שאטר״. התלמידה נבוכה והתנצלה.

ביום אחר נכנסה ברכה לכתה וחשה כי התלמידות אינן כתמול־שלשום. היא החליטה להתעלם מכך, ובקשה מהן ל־הוציא את מחברותיהן. התלמידות סרבו;

ברכה שקולניק: „ברכה״ ותו לא

„שביתת־כתה״. כששאלה לפשר הדבר השיבה אחת מהן:

— „היום אנחנו לא יכולות ללמוד״.

— „מדוע?״.

— „כי חיילי צה״ל תפסו אתמול שש־עשרה בנות משכם, קברו אותן חיים ושלחו את תעודותיהן להורים״.

ברכה נדהמה, אך המשיכה:

— „איפה שמעתן על כך?״

— „מישהו אמר״.

— „מי אמר?״

— „לא יודעת. מספרים״.

— „האם אתן מקבלות תמיד דברים סתם, ללא שמץ של הוכחה? כתלמידות הכתה הראלית ידוע לכן כי כדי לקבוע שמשפט כל שהוא אמיתי — יש צורך בהוכחה. האם ראיתם חייל צה״ל מת־עלל באזרחים?״

והלימודים חזרו לתיקנם.

אי־בודד

אך ברכה אינה משלה את עצמה כי תוכל להלחם בתעמולה הערבית. במשך שנות שלטונו של חוסיין שגנו לתלמידות בבית הספר כי עליהן לשנוא את מדינת ישראל ואת היהודים. עתה, בית הספר המוחזק ע״י עיריית ירושלים מהווה אי בודד ושקט בתוך ים השטנה המ־פעפעת בבית, ברחוב, ברדיו ובטלביזיה. הוכחה הגיונית כי אין בספורי הזוועה שמץ של אמת מבטלת לכל היותר את האמונה באמיתותו של פרט אחד, אך אינה מערערת את האמון בתעמולה וב־מפיציה.

למחרת „גילוי החדשה״ על הנערות הקבורות חיים, נתעוררה שאלה אחרת:

„המורה, נכון שבתי הסוהר מלאים בילדים בני שש?״

„שמעת על ילד מסויים בן שש ה־נמצא בבית סוהר?״

— „אז למה מספרים?״

— „כשספורים מתגלגלים מאיש לאיש, הרי גם אם תחילתם אמת הם עוברים שינויים. יתכן שסיפור על נער בן שש־עשרה הפך לאגדה על ילדים בני שש״.

— „אה... כן, יכול להיות״ — הסכמה מהוססת, ולמחרת חוזר חלילה.

חוש הדמיון המפותח של הבנות ה־ערביות מסייע להן להאמין בכל ספור־בדים. לעתים, הן אף משכנעות את עצמן כי ראו דברים אשר לא היו מעולם.

בכך נוכחה ברכה כאשר נשאלה על ידי תלמידתה:

— „המורה, למה היהודים מטיחים את ראשם בכתל המערבי?״

— „היהודים אינם מטיחים ראשם ב־כתל, הם רק משעינים אותו עליו כדי להתעמק בתפלה״.

— „אבל המורה, ראיתי במו עיני שה־יהודי מכים ראשם בחזקה בכתל ופניהם זבות דם...״

קשרים רופפים

וכאשר מתווספת לספור־המעשה הופעה של „כלי קודש״ כלשהו, הרי ההשתכנעות באמיתותו הופכת להתלהבות מיסטית. א־חת הבנות ספרה כי ראתה בחלומה „שיך״ המנסה לשחטה, והכתה רגשה וגעשה בחיפוש משותף אחר הפתרון רב־המש־מעות.

אך הקשרים החברתיים בין הבנות מס־תיימים עם צאתן את בית הספר. אין הן מתרועעות זו עם זו לאחר שעות הלמודים, וצרכיהם החברתיים מסופקים להם על ידי החמולה הענפה. בכתה הן נראות בשעת זעמן כגוף מלוכד ומרדני, אך, לעשה, אין ביניהן כל גיבוש חב־רתי. ה„חומה הבצורה״ מתגלית כמגדל קסמים רופף, ודי לפנות אל אחת הבנות כדי שהמורדות תהפכנה בזו אחר זו לכבשים תמות וכנועות.

אך פרט להתמרדויות פסבדו־לאומיות אלו, יחסן למורה הוא יחס של דרך־ארץ וכבוד. המורה הוא איש־המעלה הבא להחכימן, והן מגלות רצון טוב ומסייעות לו מתפקידו. וברכה, מורתן לעברית, אינה בבחינת יוצא מן הכלל. השתדלותן ה־משותפת של המורה ותלמידותיה מוכתרת בהצלחה, והנערות עושות חיל בלמודיהן.

מדברים אתם
רק על פוליט

הסטו' הערביים בבר־אילן בשיחת גלוית לב על בדידותם ועל בעיותיהם המיוחדות: „אף פעם לא יעצור סטודנט כדי לדבר אתי עוד כמה מלים, בקושי אומרים שלום"

– מאת יוסף בן-מאיר –

אחר הפיצוץ בקפטריה של ה-אוניברסיטה העברית בירושלים שטפו מבטי שנאה את כל הס-טודנטים הערביים. המבטים לא הבחינו. הם כוונו כנגד כל סטודנט ערבי. כעבור זמן קצר פרסמו ה-סטודנטים הערביים באוניברסיטה בר-אילן גילוי דעת בו הוקיעו את הפיצוץ בירושלים. המעשה אמנם אינו נוגע להם ישירות, אבל עצם פרסום גילוי הדעת יש בו כדי ללמדך כי הם ראו צורך וטעם בכך: כדי לסלק כל ספק. כדי שיוכלו שוב לנסות וליישיר מבט.

הפרסום בעתונות הפנה את תשומת הלב לקבוצה זו של סטודנטים שאינם ניכרים אלא ב...גילוי־הראש שלהם. ב־„בר־אילן" מהווים סטודנטים אלה מיעוט מבוטל ואפסי כמעט, קרוב לשני מניינים בסך הכל, אך דווקא משום כך הם מעו־ררים עניין: מי הם? מה הם חושבים עלינו ומה הם חושבים שאנו חושבים עליהם?

מדוע „בר אילן"

כדי להשיב על שאלות אלה ורבות שכמותן כנסנו אחדים מהם בדירתם שב־קרית אונו. ישבו שם תייסיר יחיא מכפר קרעא הלומד מתמטיקה וערבית שנה ב'; חסן עזאם מנצרת, סטודנט שנה א' במח־לקה לחימיה; עלי כליפה מאום אל פאחם הלומד סוציולוגיה וערבית זו השנה ה־ראשונה; אבו סעיד סמיח מנצרת, סטו־דנט שנה ד' במחלקות להסטוריה ולמדעי המדינה; והיו שם גם שני ערבים נוספים שהשתתפו בדיון, ללא ציון שמם.

תחילה הם היו מסוייגים, קפואי־מבט, שקלו כל מילה. אחר כך הגיעו ספלוני הקפה והלגימות שברו את הקרח. השיחה היתה קולחת וטבעית לחלוטין.

ובכן, מה מביא את הסטודנטים הער־ביים דוקא לאוניברסיטה בעלת אופי דתי?

מסתבר כי האופי הדתי של האוניבר־סיטה לא היווה אלמנט בשיקוליו של אף לא אחד מהם בעת בחירת מוסד הלימוד. אבו סעיד סמיח, למשל, מספר כי „רציתי לבחור לי אוניברסיטה, ומנצרת באתי דרך פתח־תקוה ל„בר־אילן". אמרתי להם לשם מה באתי, והתיחסו אלי יפה מאד. הייתי גם בירושלים, ושם לא התיחסו כל כך יפה. שם זה אוניברסיטה גדולה, ואף אחד לא מכיר את השני. אבל כאן עזרו לי אפילו להתכונן ל־בחינת הכניסה".

חסן עזאם ניסה את כוחו גם בירו־שלים וגם בבר אילן. „כתבתי לשני המקומות, ו„בר אילן" כתבו לי תשובה חזרה קודם. חוץ מזה כאן יותר זול גם מבחינה כספית. אילו הייתי לומד בירושלים הייתי צריך להוציא הרבה יותר כסף על נסיעות, על שכר דירה וכו'". אבל לעלי כליפה השיקול הדו־מיננטי היה קרבת האוניברסיטה למקום עבודתם של אחיו בת"א: „כשחסר לי כסף אני קופץ אליהם ולוקח מהם. וחוץ מזה, אנחנו לא מסתכלים על „בר־אילן" אם היא דתית או לא דתית, בשבי־לנו היא כמו כל אוניברסיטה אחרת".

לא לעסוק בפוליטיקה

האם הם מרגישים את עצמם בנוח בקמפוס מבחינה חברתית?

תחילה היו תשובותיהם „רשמיות", זהירות, משתמטות־כלשהו. „אני מרגיש את עצמי כמו כל אחד ואף פעם לא הרגשתי את עצמי לא בנוח", השיב עלי. „אין לי שום הרגשה מיוחדת", אמר תייסיר יחיא. אולם אח"כ חיוו את דעתם האמיתית, כי בעצם אינם מרגי־שים עצמם בנוח, ו„כשתהיה במקומי תדע למה", כפי שהתבטא עלי. אח"כ נכנס לחדר סמיח אבו סעיד ואמר גלויות כי כולנו מרגישים את עצמנו שלא בנוח, זה ברור".

אחרי הפיצוץ, למשל. „באו סטודנטים לשאול אותי מה דעתי על זה. התווכחו אתי", אומר אבו סעיד. „לא הרגשנו כ"כ נוח", מחרים־מחזיקים אחריו השאר, ועלי מוסיף כי „אנחנו חשבנו שאין לזה הד כל כך נעים. סטודנט שאתה לומד אתו ואוכל אתו — איך תשים לו פצצה? הרי הוא כמו אח שלך! איזו הרגשה יש למרצה שלך אם הוא יסתכל עליך ויתחיל לחשוב שאולי שמת לו משהו?"

המדיניות שלנו היא שלא לעסוק בפו־ליטיקה, אבל מאחר והענין הזה נוגע לסטודנטים וגם לנו, והחלטנו להתייחס לזה ולפרסם גילוי דעת. יש בינינו סטודנט ותיק מכפר קאסם, בשם סעד סרצור, שהוא כמו ה„בוס" שלנו. הוא דבר אתנו על זה ואמר שצריך להסתייג, למרות שלא הרגשנו שינוי ביחס אלינו חוץ מהמבט שאולי השתנה".

עלי כליפה מוסיף כי בעת הדיונים בנושא זה דעתו היתה שאין לפרסם גילוי דעת ובו התנצלות והוקעת מעשה ה־פיצוץ. „אמרתי להם שכולנו מאמינים שזהו מעשה לא אנושי, אבל לא צריכים לגנות את זה בעתונות כי יכולים להבין את זה כהתחנפות מצידנו, גם מעבר לגבול וגם היהודים בארץ. אבל הדעת הכללית שהתקבלה היתה שאנחנו חלק מהאוניברסיטה, ולכן החלטנו לגנות, ו־פרסמנו את הגינוי בעתונות".

דרכי פתרון

תחושת מועקה ניכרה בהד קולם של הסטודנטים הערביים שעה שדברו על הבידוד החברתי שלהם. „הסטודנטים כאן ב„בר אילן" מדברים אתנו רק על פוליטיקה ורק כשאין להם מישהו אחר לדבר אתו", אמר בהתמרמרות אבו סעיד סמח, הסטודנט הותיק. „כשהם נפגשים בינם לבין עצמם הם מדברים על כל מיני נושאים, על הסרט, על החברה על הלימודים ועוד. אבל אתנו הם מדברים רק על פוליטיקה: מה דעתנו על המל־חמה, ועל „אל־פתח", ועל נאצר ועל התליות בעירק. למה מדברים אתנו רק על נושאים כאלה?". „לפעמים מדברים אפילו בקנתור" — מוסיף חסן עזאם „ואז אני מנסה להעביר את השיחה ל־נושאי הלימודים".

נראה, כי הם חשים בעלבון כלשהו גם בהכללה הקיימת בדעתם של הס־טודנטים היהודיים לגבי המיעוט הערבי בארץ, והסטודנטים הערביים בכלל זה. שכן לדעתם „הסטודנטים בבר־אילן לא יודעים על הערבים בארץ כלום, ממש בורים. הם לא יודעים על הבעיות של הכפרים הערביים ומשתמשים בהכללות לא נכונות על כל הערבים מבחינת ה־השכלה וכו'. הם שואלים אותנו אם עדיין משלמים על הבחורה מוהר של 10,000 או 20.000 ל"י, אם לא רואים את הכלה לפני החתונה. הם חושבים שאצלנו עדיין ימי הביניים".

חסן עזאם מציע כתרון: „שהמשכילים היהודיים והערביים בבית הספר התיכו־ניים ובאוניברסיטאות יהיו אחראים ל־מגע ההדדי בין שני העמים. שיארגנו קבוצות, יערכו סיורים וילמדו את המנ־הגים של שני העמים וזה יביא את ההבנה והשלום בין העמים".

יחיא תייסיר: „אם אני עובר בת"א או בר"ג ורואה אותי מישהו שמכיר אותי, הוא אומר רק שלום ולא יותר. אף פעם לא יעצור כדי לדבר עוד כמה מלים".

„בחדר האוכל או במקום אחר היחס הוא טוב ומדברים אתי כשאין להם עם מי לדבר", אומר חסן עזאם. „אבל כשמוצ־אים מישהו אחר או שבאה איזו בת — עוזבים ומדברים אתם".

אולם בניגוד לכך הם זוכים ליחס טוב במיוחד — קרי הפליה לטובה — מצד המרצים באונברסיטה. הם יודעים לספר בהכרת תודה אין סוף סיפורים על מרצים המתעניינים בהם ובבעיותיהם הלא־לי־מודיות. ראש מחלקה מסויים אף הזמין את אחד הסטודנטים הללו לחדרו כדי לשמוע את דבריו ולנסות לעזור לו. „אני מבקש ממך לציין במיחד", אמר אבו סעיד סמיח, „את היחס הטוב וה־מיוחד הזה מצד ראשי המחלקות והמר־צים. היחס אלי למשל, מצידם הוא כ"כ טוב עד שחשבתי אפילו לשלוח לאחד מהם תודה בכתב".

בעיה כאובה אחרת היא שאלת הדיור של סטודנטים אלה. רובם ככולם אינם

...ם

גרים בבית הוריהם, שכן אלה מצויים במקומות מרוחקים. משום כך נאלצים הם לשכור להם דירה בקרבת האוניברסיטה וכאלה אין עבורם למכביר. עתה מרוכזות שתי קבוצות מהם בשתי דירות סמוכות בקרית אונו, וגם את אלה מצאו רק לאחר עמל וחיפושים רבים.

יועץ לענייני ערבים

„אף לא סטודנט ערבי אחד התקבל לפנימיה של האוניברסיטה", הטיח בזעם אחד מהם. „לא, שם זה לא בשבילנו כי יש שם אוירה דתית", השיב לו יחיא תייסיר. „אפילו אם היו נותנים לך לא היית רוצה לגור שם". אולם יש לומר כי אחדים מהם גרים בכמה דירות שהאוניברסיטה עזרה בהשגתם.

והשאר? — „אנחנו שואלים, מחפשים, מסתכלים בעתונים, הולכים למתווך", משיב סמיח. „לפעמים גם מוצאים איזה

סמיח אבו־סעיד מנצרת

בחור שיסכים לתת לנו דירה. ברגע הראשון הם לא יודעים שאנחנו ערבים, אבל אח"כ הם הרי מרגישים בזה: אנחנו מדברים ערבית, יש לי ספרים בערבית, אני שומע רדיו בערבית. ואז הם זורקים אותנו אפילו אחרי שבוע. הם אומרים לנו: „תראה, בדיוק הבת צריכה לחזור", או שהם אומרים „שהם חשבו להשכיר את החדר רק לבחורה ועוד כל מיני תירוצים כאלה".

בהקשר זה יש להם טענות גם כלפי משרדו של היועץ לענייני סטודנטים. אחדים מהם אף מבקשים מינויו של אדם שיעסוק בבעיות הספציפיות שלהם.

מספר סמיח: „רציתי פעם המלצה למצוא דירה בסביבה. אתה יודע מה כתבו לי? „אנו מסכימים שסמיח אבו סעיד ימצא לו מקום דיור בסביבה בתנאים", כך נכתב שם בערך. אמרתי תנאם", כך נכתב שם בערך. אמרתי לכותב מה המכתב הזה, המלצה? מה פירוש „אנחנו מסכימים"? אתה לא יכול להתנגד שישכירו לי דירה אם אני אמצא אותה. אני ציפיתי שיכתוב שאני בחור טוב, שאני סטודנט — והנה מה שהוא כתב".

„בגלל שיש לנו בעיות מיוחדות אנחנו מבקשים עזרה מיוחדת בשבילנו, שיהיה יועץ לענייני ערבים", הציע חסן עזאם, הסטודנט לחימיה.

בודדים מאד

שאלת העדר התעסוקה היא צרת רבים אמנם, ונחלת כל ציבור הסטודנטים, אולם לדידם של הערבים חריפה שבעתיים. עובדה היא, שמכל מקום, שאף אחד מן המשתתפים בדיון — למעט אחד, ותיק, שבקש להמנע מפרסום שמו — לא עבדו כלל. אחד מהם נכלל בקאטגוריה זו, למרות שהוא סטודנט שנה רביעית.

„ביקשתי פעם עבודה מרכז־העבודה", אומר חסן עזאם. „אמרו לי „חכה" ומאז אני מחכה... שלושה חדשים".

„בשנה שעברה הציעו לנו לעבוד בעזה", מספר יחיא תייסיר, „בראיונות עבור ההאזנה לטלביזיה. אבל לא יכולנו לקבל את ההצעה כי היה צריך להעדר הרבה מהשיעורים".

גם עלי כליפה — שמכיריו טוענים, אגב, כי הוא בחור סנטימנטלי — אינו עובד כלל. „בינתיים אני מחפש עבודה, ואולי יסדרו לי משהו ע"י המחלקה הערבית בוועד הפועל בכפר שלנו שאלמד עברית בקורסים לפועלים בכפר שלנו". בינתיים הוא נאלץ לחיות מן היד לפה, וכל אימת שאוזל הכסף מכיסו הוא „קופץ" לאחיו העובדים ונוטל אותו מהם.

כאן התפתח ויכוח קולני בינם לבין עצמם סביב שאלה זו, שנמשך זמן רב עיקרי הטענות וטענות הנגד היו שתיים: „בושה וחרפה שאנשים בגילנו, למעלה מ־26 צריכים לקחת עדיין כסף מהורים. אנחנו צריכים לעזור להם, ולא הם לנו", הטיח אחד המשתתפים, סטודנט ותיק, מנומס למדי. „אנחנו לא צריכים לעבוד", השיבו לו האחרים בתנועות יד נמרצות. „יותר חשוב להיות משכיל, צריך להסתכל על העתיד. ההורים שלנו מחכים שיצא ממנו משהו ונוכל לעזור להם, ללחום על הזכויות שלהם, ועל רמת החיים בכלל".

„אבל אל תשכח לציין את עזרתה הרבה של האוניברסיטה" קורא אחד. האוניברסיטה באה לקראתם ומעניקה להם סטיפנדיות כמידת האפשר.

★

כבר חצות. ספלוני הקפה השחור התרוקנו שוב ושוב. לשולחן מובאות עוגיות, רמז כי הדיון עוד לא נגמר וכי הם רוצים לשבת עוד ועוד בצוותא ולשוחח על כל נושא שרק יעלה על הפרק. משום מה חוזרים שוב לנושא החברתי. הפנקס מלא משפטים כגון „יש לנו פנאי אבל אנחנו לא יודעים איך לנצל אותו"; „באמת, משעמם לנו"; „אנחנו מרגישים ריקנות חברתית"; „כשאנחנו נשארים פה עם עצמנו אנחנו מרגישים את עצמנו בודדים מאד". בודדים מאד.

על נסיון מיוחד במינו הנערך במחלקה למיקרוביולוגיה בבר־אילן

האם ראית מימיך כיצד מזריקים זריקה ל...דג? האם שמעת על בדיקות דם הנערכות לקרפיונים ובכלל, האם העלת בדעתך אפשרות של חיסון דגים? אולי אפילו ה„געפילטע פיש" של שבת היה מחוסן.

במחלקה למיקרוביולוגיה אין שומעים על כל אלה, שם מבצעים אותם. רק ב־6 מקומות נערכים מחקרים מסוג זה: חמישה מהם ברחבי ארה"ב והששי, כאן ב„בר־אילן".

השלב השלישי והמסכם של אחד המחקרים בשטח חיסון הדגים עומד להסתיים תוך זמן קצר. בראש צוות המחקר: ד"ר רמי אבטליון, מרצה לאימונולוגיה ולפתולוגיה במחלקה למיקרוביולוגיה ב„בר אילן". בשלב זה מצאו החוקרים ב„בר אילן" את השפעת שינויי הטמפרטורה החיצונית על עמידות הדגים בפני גורמי מחלות.

בריכות אסבסט

ד"ר רמי אבטליון, שהוא אגב, יליד מרוקו, אומר כי „למחקר הזה הגענו פשוט מתוך עיון בספרות הכללית. מצאנו שבתחום הזה יש לנו 'חור' רציני וזהו שטח בתול מבחינת המחקר. בשלב הראשון רצינו לבדוק בעיות יסוד של תורת החיסון (האימונולוגיה)".

הדגים האלמים נמצאו מתאימים ביותר למטרה זו וכך הם מצאו את עצמם יום אחד נתונים בבריכות אזבסט מלאכותיות, אשר לא הרחק מבנין הפיזיקה, ומשמשים נושא למחקר מיוחד במינו.

מצב האספקטים העיוניים תיאורטיים של המחקר היו גם אספקטיים כלכליים־שימושיים. זמן רב כבר ידוע כי בעלי דם קר רגישים לדילופי טמפרטורה של המים. משום כך היתה כל עונת חורף גורמת למחלות בתכולת בריכות הדגים. מבחינה קלינית התבטא הדבר בהופעת פצעים חיצוניים ובתמותה רבה של דגה.

„כשהתחלנו את המחקר הזה לפני שנתיים וחצי", מספר ד"ר אבטליון, „היו לנו קשיים מיוחדים ומוזרים. נתקלנו בבעיות מסוג חדש, כמו: איך ומהיכן ליטול מדמו של דג לבדיקה; באיזה מקום בגופו להזריק את זריקת החיסון וכו'. צריך היה לפתח טכניקות מיוחדות

מחסנים דג במחלקה למיקרוביולוגיה בהזרקה לבטן

השלב הראשון של המחקר נמשך כשנה ובו נבדקה שיטת החיסון הטובה ביותר. מחירו של שלב זה כ־3,500 ל"י והוא מומן ע"י קרן המחקר של הא"ני.

„זכרון חיסוני"

התוצאות החיוביות בשלב הראשון של המחקר עודדו את המשכו. הוגשה בקשה למועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, בדבר קבלת מענק כספי להמשך המחקר. „המועצה השתכנעה כי אמנם המחקר הוא בעל חשיבות, וקיבלנו 18.000 ל"י מענק כדי להמשיך לחקור", אומר ד"ר אבטליון. בכספי מענק זה נמשכו המחקרים לחיזוק הממצאים הקודמים וכן ניסו החוקרים לבדוק „אם קיים אצל הדג מה שנקרא 'זכרון חיסוני', כלומר השפעת החיסון הקודם על חיסון נוסף לצורך העמידות בפני המחלות. בדקנו גם את השפעת הטמפרטורה על יצירת הנוגדנים. המענק של המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח הוארך בשנה נוספת והיעמד על סכום של כ־20.000 ל"י נוספות. השנה קיבלנו סכום קטן נוסף של כ־5.000 ל"י לסיום המחקר".

החוקרים קבעו ש„אין כל ספק בדבר כי אצל דגים, בדומה ליתר בעלי חוליות עם דם קר, אין המנגנון החיסוני פועל מתחת לטמפרטורות קריטיות מסויימות, ומשום כך אינם יכולים להתנגד התנגדות חיסונית למחלות". אולם מאידך גיסא, „אם אין הגוף מסוגל להתחסן בטמפרטורות הנמוכות, הרי שגם החיידק אינו מתרבה בקצב גבוה בטמפרטורות אלו. לכן, עם מעבר פתאומי מטמפרטורה נמוכה לטמפרטורה גבוהה יכול להיווצר מצב זו ימצא החיידק שעת כושר להתרבות מהר ולהתגבר על התנגדות הגוף שאינו מחוסן".

ובינתיים, מי יחסן את הדגים נגד המחסנים והחיסונים?

פרפראות

(המשך מעמוד 7)

מי שעובד היום בעבודה מינהלית־אק־דמית באוניברסיטה כמועמד אפשרי.

★ ★ ★

למרות הפרסומת הרעשנית לא יבלה, כנראה, מרדכי רחמים את שנת הלי־מודים הבאה באוניברסיטה „בר אילן". הוא הופיע ביום ההרשמה וניהל שיחה ארוכה עם מנכ"ל האוניברסיטה, מר מתתיהו אדלר.

מסתבר, שרחמים מעונין בחינוך וב־מדעי המזרח ואת ההוג השני לא יוכל ללמוד בב"א.

ליצנים שואלים האם לא כדאי לפתוח את החוג ע"מ לאפשר למרדכי רחמים לנצל את המלגה שהובטחה לו. מכל מקום, הוא הביע את תודתו על הצעתה של האוניברסיטה „אף אם לא אלמד כאן, ארגיש תמיד חיבה למקום זה".

יואל רפל

ספרים

ספרות יפה

בהוצאת **עם עובד** הופיעו לאחרונה מספר רב של ספרים.

● **חוזה הנישואים** מאת אונורה דה בלזק מעלה עלילה פשוטה ועזה, אשר במרכזה דו־קרב משפט החושף יצרי שנאה ותאוות בצע.

● **היינריך הירוק** מאת גוטפריד קלר הוא סיפור המעלה את חייו של צעיר הצומח בעולם חדש, תחילת המאה ה־19, עולם בו מושמעים רעיונות הדמוקרטיה, חופש הדעות והמוסר ההומניסטי.

ב„סידרת פרס נובל" הופיעו ששה ספרים מאת מחברים, חתני הפרס הספ־רותי הגדול ביותר.

● **הדבר** מאת אלבר קאמי.

● **וזרח השמש** מאת ארנסט המינגווי.

● **מדבר האהבה** מאת פרנסוא מו־ריאק.

● **בית המצילה של המלכה פדוק** מאת אנאטול פראנס.

● **מתיא פסקל המנוח** מאת לואיג'י פיראנצלו.

● **הבלתי מנוצחים** מאת ויליאם פוקנר.

ראוי לציין כי ספרים מצוינים אלה מצטרפים לשורת הספרים המובחרת של הוצאת **עם עובד**.

ומה בהוצאת **אל"ף**?

● **הראשון בכובשי ההר**, ספרו של יעקב וינשל בעל פרס ז'בוטינסקי.

● על **אישים בעיר הנצח** כותב אברהם ב. ריבלין.

● **אחרי** מאת שלמה נקדימון.

● ספרים נוספים: **ארבע כנפות** מאת נפתלי טוקר, **הרים שנערמו**, חיים וינברגר **ואהבה בחגור** מאת נילי לוצקי.

● **היבשת הנסערת**, א' פ' קסלר.

קולנוע

אנטי ג'ימס בונד

ג'והן לה־קארה („המרגל שחזר מן הכפור") הביא לספרות הריגול דמות חדשה של איש ריגול — איש קטן, אפרורי, בודד ועייף. „פרשת לונסדייל", סרטו של רוברט טרונסון, ממשיך ב־אותו קו. בסגנון כמו תיעודי, בצילומי שחור־לבן וביובש אנגלי טיפוסי הוא מתאר פרשת ריגול המוכיחה את ה־פיקטיביות שבדמויות ה„סופרמאנים" נו־סח ג'יימס בונד, המוקפים בנערות זוהר ובאביזרי טכניקה מדהימים של המאה ה־21.

פרשה שהיתה. הסרט משחזר פרשה שהיתה (לפני פרשת פילבי), כאשר גורדון לונסדייל נשתל כמרגל סובייטי בבריטניה, בשיתופם של בני הזוג ה־

יהודי הלן ופיטר קרוגר. לונסדייל נשפט ב־1961 ונדון ל־25 שנות מאסר ושותפיו, בני הזוג קרוגר ל־20 שנות מאסר. אבל הדמויות המרתקות אינן דווקא של ה־„מושכים בחוטים" אלא של עושי דברם, הנרי הוטון ואליזבט ג'י (שנידונו ל־15 שנות מאסר).

הסרט משחזר, כאמור, את הפרשה ביובש רב, תוך צמידות לפרטים קטנים, המעניקה תחושה של אותנטיות. נסיון הדוקומנטיזציה של הסרט ופשטותו ה־מכוונת, גוררים לעתים פשטנות יתר בתיאור הדמויות, שמניעיהן לא מוס־ברים היטב, אבל תיאור הפרשה הוא מרתק.

טרונסון בחר בשחקנים מצויינים לעי־צוב אנשי חוליית המרגלים. לעומת זאת, לקויה במידת מה העריכה: הפתיחה והסיום נראים כמודבקים. פתיחה סוקרת בשטחיות של שיעור למתחילים את ה־היסטוריה של הריגול מאז... ימי ה־תנ"ך והסיום פונה לקהל בהצהרה פאת־טית שקיימים עוד מרגלים שלא נתגלו, אולי גם בתוך אולם הקולנוע או „אפילו בשורה שבה אתם יושבים" — — —

לסיום משהו על התרגום: כאשר או־מרת אחת הנערות „אני מאורשת" ו־זאת מפרש התרגום העברי, „אני קשו־רה בעבודה"... חד וחלק.

נילי גור

המרצה שברח מן הכפור

— מאת חנה אדלר —

לא היינו ה־מראיינים הישראלים הראשונים של פרופסור מרצל בוק, המרצה לאנגלית, שהגיע לפני כמחצית השנה מצ'כוסלובקיה. קד־מו לו רבים אחרים וביניהם אנשי הטלביזיה. אך הפרופ' הפגיו בפנינו את זיקתו המיוחדות לעיתון הסטודנטים:

„כאשר שמעתי כי רוצים לראיין אותי עבור „בת קול" הייתי משועשע מעט, משום שלפי אחת הגרסאות, מקור שמי הוא ראשי התבות של „בת קול". דבר זה נתגלה לי באחת השבתות בשעת התפילה בבית הכנסת בצ'כוסלובקיה. לבית הכנסת הגיע בעל קורא חדש, והרב פנה אלי וביקש ממני לחוות דעתי עליו. תמהתי ועניתי לו כי אינני מומחה ל־קריאה בתורה. השיב לי הרב: „לא יתכן הרי מקורו של שמך הוא „בעל קורא!". והוא מנה בפני מספר גרסאות בקשר למקורו של שמי, ואחת מהן היא צמד המלים „בת קול"."

אלפי סטודנטים מפגינים ליד ככר ואצלב בפראג

הבריחה

פרופ' בוק עלה לארץ, כאמור, לפני כמחצית השנה. היה זה הודות לבריחה שהצליחה לאחר עשרים שנות נסיון של יציאה ליגלית מצ'כוסלובקיה. הוא שיגר מכתבים לנשיא וביקש להתיר לו לצאת, אך נענה בסרובים לאקוניים או בהנמקה כי רמת חייו והאפשרויות הפ־תוחות בפניו בצ'כוסלובקיה טובות מאלו של מרבית האזרחים. היה בכך הרבה מן האמת; הפרופ' ורעייתו, הרופאה הווטרינרית, היו בעלי משרות בכירות ביותר וקנו להם שם כל אחד במקצועו. פרופ' בוק סבור כי ההתנגדות ליציאתו נבעה משלוש סיבות: היותו יהודי, קשריו עם בני משפחתו שבישראל ושרו־תו בצבא הצ'כי החפשי בזמן מלחמת העולם השנייה בצרפת ובבריטניה. דב־רים אלו גרמו להתייחסות אליו כאל מי שאינו נאמן לאידיולוגיה הקומוניס־טית. אך למרות שראו בו, מתוך ה־„נימוקים" דלעיל, ראקציונר העלול ל־השחית את נפש הדור הקומוניסטי ה־צעיר, אפשרו לו להרצות ולעסוק ב־פדגוגיה. עם תחילת הליברליזציה בשנת 1968 הותר לו לצאת עם ילדתו הקטנה לאוסטריה, ולשהות שם עד ארבעה ימים. אך אתרע מזלו והכוחות הרוסיים הגיעו לצ'כוסלובקיה וחסמו את דרכם של היוצאים. פרופ' בוק הצליח להת־חמק מהם ולהצטרף עם ילדתו לאשתו שהגיעה לארץ כנציגה בקונגרס בין־לאומי של אנשי מקצועה.

הפרופ' שבע רצון מעבודתו באוני־ברסיטה, ואף שמח להווכח כי הסטו־דנטים הישראלים אינם נופלים מעמי־תיהם שהכיר בחוץ לארץ. הוא שמע אמנם כי אין הם ישרים ביותר, אך איננו יכול להסכים לכך. פרופ' בוק מחבב את חדוות החיים והמרץ של הישראלים וסבור כי רבים מהם מעונ־ינים בכנות ללמוד ולדעת. אך, כדרך כל ארופאי, אין הוא יכול להסתגל לחו־סר הנימוס המקומי: „ישראל אמנם מצויה מבחינה גאוגרפית בל־בנט, אך היא בעלת תרבות ארופאית מתקדמת המחייבת להתנהג בהתאם לה".

כמרצה, נראתה לו מוזרה העובדה כי רמת ההישגים בלמוד איננה אחידה בכל בתי הספר התיכונים בארץ — כפי שהורגל לכך בצ'כוסלובקיה. אך פרופ' בוק סבור כי התלמידים כאן מסיימים את בית הספר התיכון כשעמהם מטען עשיר יותר של ידע, ולכן אין הסטו־דנטים חייבים לשקוד כל כך על תלמידם כפי שמקובל בחו"ל.

צנזורה בחומר הלימודים

את הסטודנט הצ'כי מגדיר הפרופסור כ„ראוי לרחמים". הוא לומד חומר מסונן ומצונזר המציג לפניו תמונה מ־עוותת בעזרת אמת חלקית. בספרות אנגלית, למשל, נלמדים רק יצירות ה־משקפות מאבק נגד הממשלה הקפיטליס־טית המדכאה את השכבות העמלות. שי־ריהם של ביירון ושלי, וספוריהם של סוויפט ודיקנס ממויינים בהתאם לקנה מידה יחיד זה. החינוך בכללותו מבוסס על החדרה שיטתית של ראיית המדינות הקומוניסטיות כאי בודד שרק בו מצוי הטוב. הצעירים אינם מכירים מציאות אחרת, אך עיניהם של המבוגרים הזוכ־רים את אשר היה לפני המהפכה — רואות וכלות.

והפרופסור מבקש: „באים לארץ עו־לים רבים, וביניהם מצויים כאלה אשר הגיעו מעבר למסך. לעתים, הם מגיעים כשאין להם מאומה, ולידיהם הריקות עליכם להושיט יד אח חמה ומקרבת. תנו להם לחוש כי אתם רוצים בהם, והוכיחו להם במעשיכם כי אמנם, ביש־ראל הם מצאו את ביתם. כל תשומת לב ידידותית המוקדשת להם, יש בכוחה לעשות רבות למען קליטתם והשתלבותם כאן. בשנה הבאה ירצה במחלקה לספרות ב„בר אילן" ולדיסלאב גרוסמן מצ'כוס־לובקיה („חנות ברחוב הקדמי"). אני מקווה כי הוא יזכה בקבלת פנים חמה, אשר הוא ראוי לה בהחלט".

עליזה מועלם היא סטודנטית צעירה ורעננה. היא עומדת לסיים את שנת הלמודים השניה שלה בפקולטה למדעי הרוח ומתחילה אפילו להתרגש לקראת בחינות מועד ב׳. פנקס הלימוד שלה נושא את המספר 4923. רוצים גם את הכתובת? — בבקשה, רח׳ רשב״ן 12, בני-ברק, אצל משפחת מעוז.

גם זה יכול לקרות: 31 סטודנטים הצביעו עבור סטודנטית, אשר איננה קיימת כלל, בבחירות להסתדרות הסטודנטים. זו הדמוקרטיה!

ערב הבחירות להסתדרות הסטודנטים הרגישה עליזה חוסר שקט פנימי. ה„משא־בים״ הטמונים בקירבה חייבים היו לפרוץ החוצה. הרגישה ועשתה: היא הגישה את מועמדותה לתפקיד חברת מועצה בהסתדרות הסטודנטים באוניבר־סיטה „בר־אילן״. החברים אשר סבבוה יכולים היו להתרשם כי לפניהם בחורה אמביציונית שמגמתה ברורה: להגיע ב־סופו של דבר לתפקיד היו״ר.

תהליך הלידה

ספור זה כשלעצמו יכול היה להוות חומר לכתבה מענינת, אך למעשה מס־תתר כאן ספור הרבה יותר מענין מש־הוא מתגלה כך סתם על פני השטח. עליזה מועלם לא היתה ולא נבראה; יחד עם זה גם חלום בלהות לא היתה, אלא משל היתה. עליזה היא תוצרת הדמיון של הסיו״ר הנוכחי ערן לויזון ושל סגן עורך בת־קול והיא פרי תע־תועיה החולניים של הדמוקרטיה. כרטיס סטודנט שהתיצב לבחירות ללא רוח חיים.

כל הענין החל, כאשר משהו הציק לערן לויזון, אב־הבית מאז ומתמיד וה־סיו״ר החדש. כשהבשיל הרעיון במוחו, צירף אותנו לענין ועליזה מועלם החלה עולה לכותרות.

הרעיון היה פשוט. להכניס מועמדת פיקטיבית לרשימת המועמדים למועצת ה־הסתדרות ולראות מה יהיו חלומותיה. על מנת שתהא סטודנטית מן המנין, היה צורך דחוף בהכנת כרטיס סטודנט.

הכרטיס עצמו נמצא, אולם תמונתה היתה עדיין טמונה. ערן נזכר שבארונו המסודר בחדר 13 בפנימיה, מצויה תמו־נה של סטודנטית מחו״ל, ששהתה בת־קופת החופש באוניברסיטה.

מכאן ואילך היתה הבעיה טכנית בלבד, התמונה נגזרה, לעליזה צורף אליבי אקדמי מתאים. שנה שניה. רוח. אפילו תעודת זהות, דורש כרטיס הסטודנט, ועל כן נידב כותב שורות אלה את מספר תעודת הזהות שלו — 143445.

עליזה מועלם על שום מה? עליזה — על שום שתהא עליזה מאוד לכשידעו החבר׳ה למי הם הצביעו. מועלם — על שום היותה מועמדת לא מזוהה.

להכניס את כרטיס הסטודנטית החדשה, לתוך כרטיסית הסטודנטים במשרדי ה־הסתדרות — היתה בעיה קשה ביותר, כמו, למשל, לקנות בייגאלע ברחוב.

ולא ידע איש

וכששלמה בריאתה של עליזה בצלמנו כדמותנו נפתח הפרק השני. השלב הבא — חתימות.

כאן נכנסו הסטודנטים לתמונה. אף אחד לא הכיר את הגב׳ מועלם אך לא קשה היה להשיג עשר חתימות סטו־דנטים שתמכו בה בהתלהבות רבה, מ־תוך ידיעה ברורה שהיא היא אשר תביא את המצב העגום לתקנו. כולנו חכמים, כולנו דמוקרטיים, כולנו חתומים בהתלהבות על הכל.

„אוף התקנון״ יללה עליזה שהיתה מסתובבת כבר ברחבי הקמפוס כמכירה ומודעת משכבר הימים, „מהיכן אשיג אשור על הגשת מועמדותי״. שני אבו־תיה מהילליה לא התרגשו, הם כבר מכירים את המצב. „פרט קטן״ לחש ערן והאשור הדרוש הושג.

מספר ימים לפני הבחירות, בדקו שטוב וחבר ועד נוסף את רשימת ה־מועמדים, על פי הכרטסת שבהסתדרות. חבר הועד נפעם לנוכח זיו פניה של עליזה ומלמל כלפי שטוב: „שמע, אני לוקח את הכתובת שלה״.

קשה לדעת אם מצא אותה בביתה. לאחר הבחירות נעלמה היא כלעומת ש־באה ולא ידע איש את מקום המצאה עד היום הזה.

כך או כך, ביום הבחירות לא היתה עליזה מתוחה ונרגשת כמו הוריה־מולידיה־ממציאיה. נסיון בחיים הצבוריים לא היה עדיין באמתחתה וגם תעמולת ב־חירות לא עשתה לעצמה: „לא נאה שבחורה תעמוד ותציע את עצמה״. „בסדר״ פסק ערן „בלי תעמולה!״.

בשעה 10.00 בערב כאשר שלמה מלאכת ספירת הקולות אמרו התוצאות הרשמיות: עליזה מועלם: 31 קולות. 31 סטודנטים מתוך סה״כ של כ־200 מצביעים במדעי הרוח, דהיינו כ־15% מן המצביעים תמכו ב„גולם מבר־אילן״.

הפואנטה העליזה היתה, שחלק מן הגברים הנבחרים חפשו את המועמדת כדי להביע בפניה את צערם על שלא הצליחה להבחר. אבל עליזה מכירה את המציאות: חברי מועצה מתפטרים ואלה שבאים אחריהם במנין הקולות נכנסים וכך נראה פתק הצבעה של בוחרי רוח הרפאים

מדעי הרוח:-

( )1. אוחיון שמעון
(X)2. אופנהיים אלחנן
( )3. בן-לוי מלכה
( )4. בן-ציון פינקוס
(X)5. וייס צבי
( )6. חיון יגאל
(X)7. מועלם עליזה
( )8. מנדל קורן אסתר
( )9. פרידמן שושנה
(X)10. קידר נחמן

פנימה. ובכן כדי להרגיעכם יש סיכויים טובים שעוד בקדנציה הזאת תכהן הגב׳ מועלם כחברת מועצה.

תרגיל בדמוקרטיה

עד כאן הספור; וכמו בכל ספור אגדה (הגם שכאן הפכה למציאות) קצת מוסר השכל.

נציגה שאינה מיוצגת אפילו ע״י עצמה נשלחה ע״י סטודנטים לייצג כ־4000 סטודנטים לפני שלטונות האוני־ברסיטה.

אמר ערן לאחר ששמע על ההצלחה הבלתי־משוערת של המתיחה „ככה תי־ארתי לעצמי. שני דברים משתמעים מכך. ראשית, כי מעשים ומחדלים של הסתד־רות הסטודנטים נקבעים קודם כל על ידי צבור הבוחרים וצבור זה אינו מגלה רצינות, בגרות ואף אינו מתענין כלל במי שעתידים להיות נציגיו. רק בשעות של תבערה רצים הכל ומקוננים על המח־דל שנעשה לדעתם במקרה הנוגע להם אישית, כמובן.

„חלק נכבד מן הסטודנטים מצביע עבור מועמדים שאינו מכירם כלל. אין פלא שבצורה כזו נכנסים למוסדות הסתדרות הסטודנטים חבר׳ה שאינם רציניים ה־מפריעים לעבודה.

נוסף לתרומתם הגדולה של הסטודנטים והצלחתה של עליזה אסור שייעלמו גם הליקויים החמורים בתקנון אשר בעזרתם האדיבה נתאפשר לסטודנ׳ הצעירה, שלא נבראה ורק משל היתה, להופיע על טפסי המועמדות. יכול כל אדם להגיש מועמדות וזהותו אינה נבדקת וזה לבד מן הלקויים האחרים שעין עליזה שזפתם והוציאתם לאור. יבואו על הברכה 31 התומכים.

היה זה גם תרגיל מענין בדמוקרטיה, בפסיכולוגיה של המונים. לאחר שתסיים עליזה את התואר הראשון שלה כדאי אולי לחשוב על מנויה כמרצה למדעי המדינה היא תוכל ודאי לתרום לשעורים על הדמוקרטיה במאה ה־20. הערך המ־קודש של החברה המודרנית נשא בפי ה„גולם מבר־אילן״: גם זהו לקח שיש עם זאת לבחנו בזהירות ולא להסיק מסקנות פזיזות ואמוציונליות.

כך או כך, גלי ההצלחה סינוורו את עליזה שלנו. היא, כפי שנמסר ממקורות יודעי דבר עליזה כתמיד, נעלמת כתמיד וחושבת, כמובן, על הגשת המועמדות לבחירות לכנסת.

מתיחה מיוחדת

מאת מנחם מיכלסון

מכתבים למערכת

דיקן מיוחד לטפול בסטו׳ מחו״ל — הצעה מיותרת ומזיקה

עוף השמים הוליך את הקול וגונב לאזנינו כי לשורת פעולותיה של האוני׳ נוסף רעיון חדש: דיקן מיוחד לסטודנטים מחו״ל.

אם נזכיר את העובדה שהאוניברסיטה עומדת לקלוט לקראת שנת הלימודים הבאה כ־400 סטודנטים מחו״ל. הרי ממבט ראשון נראית ההצעה הגיונית ונבונה, שכן בשעה זו מדברים הכל על עליתם וקליטתם של סטודנטים.

לאחר עיון שני נראה כי יש סכנה בעצם רעיון הכפילות וההפרדה בתפקיד הדיקן. הדרך ההגיונית לקליטה היא הרגשת שייכות. ההפרדה בין סטודנטים ישראלים לחו״ל במשרד הדיקן תתן לסטודנט מחו״ל הרגשת שוני, חריגה וזרות — כי הוא נמצא בטפול „מיוחד״.

חוששני, שמההצעה אף נודף ריח של רצון ליצור תפקיד משרה עבור אדם מחו״ל שהאוניברסיטה משום מה חפצה ביקרו והיא חבה לו. זוהי הזדמנות לה־עטיר את האיש באצטלא מכובדת מבלי לבדוק ביסודיות מהו התפקיד ואם יש בו צורך.

המצב כרגע הוא שבטיפול בסטודנטים מחו״ל קיים החשש „שמרוב מבשלות יקדיה התבשיל״ או ש„מרוב מטפלות אין לתינוק אף״. כ־150 (כן מאה וחמישים) איש עוסקים באופן ישיר בטיפול בסטו־דנטים מחו״ל. אם נזכור שמספר הסטו־דנטים משנה א׳ הזקוקים לטיפול הוא כ־300, הרי שעל כל שני סטודנטים מחו״ל מועסק אדם המקבל שכר מקופת המדינה, כמובן.

אם בעזרת כל הגורמים והגופים שהוז־כרו לעיל אין הסטודנטים מחו״ל נקלטים ומטופלים כראוי, הרי יהיה מי שהיה דיקן מיוחד לסטודנטים מחו״ל, כל נסים לא יתחוללו, שכן מה שנחוץ הוא לא עוד אדם, ולא עוד משרה ולא עוד בעל תפקיד. אלה רק מסרבלים את כל ה־טיפול ומצביעים כי עדיין לא תפשו אצלנו את שרשה של הבעיה. אל תהפכו את הסטודנטים מחו״ל לבעיה. תקציב עצום של משכורות לבעלי תפקידים היו נחסכים אילו השכילו אנשים לטפל ב־בעיה ביסודיות במקום לנקוט בפתרון קל של יצירת משרה חדשה שאינה אלא מיותרת ומזיקה.

ר. להב

על מה הלעג?

עורך נכבד!

לא צריכים להיות איש גח״ל כדי להבין את האבסורד שבמלל: — „אין לאכול את המולדת ובכל זאת להשאיר אותה שלימה״ (בת־קול, 29) ואם זוהי „שיחה חפשית״ הרי אין זו אלא תעודת־עניות למושגי הזמן.

ובל יהיה ההישג נחלת גח״ל קל ב־עיניכם. להסתייגותו של ראש הממשלה ישנה חשיבות רבה מעצם תפקידו בממ־שלה. אין הוא שר ללא תיק או שר בעל עמדה שניה במעלה, כך הובהר הדבר גם בעיתונות העולמית, על אפם ועל חמ־תם של מנהלי הענינים שבמע״י.

לא רק תור „נערה״ ו„נערה״ מגיע (ייתכן שזו טעות פרוידיסטית של המ־שוחח), אלא גם של כל „נער״ ו„נער״ יגיע בהגיעם לגיל בה ילכו לראשונה לקלפי וסבורני שכל אלו ייתייחסו לחו־בתם האזרחית בדחילו, כיאה לציבור ער ותוסס.

ישנה דעה שרובה של היהדות כיום על שבטו של יהודה נמנים. כשירצה השם והשבטים יבואו אל נחלתם, יימצאו עצמם בני שבט יהודה שהם ויתרו על נחלתם לטובת זרים ובשעה שאחד עשרה השבטים ישבו לבטח על אדמתם, יתברר להם שאין להם חלק ונחלה בישראל. אני על שלי לא יכול לוותר, על של אחרים איני יכול לוותר כי אין לי כל רשות לכך. ואין זו שאלה של צחוק ולעג כיוון שהסטודנטים של בר־אילן — על כל פנים כך נדמה לי — מאמינים במשהו.

זכור לי עדיין איך לעגו אנשי השמאל על המיליטריסטים של „בית״ר״. הנשק היה כשר כשהוא היה נשק מגן. מתי ידעת שרוצים לתקוף אותך, כשנתקפת ונשחטת כבר. הצעדה של שמאל וימין עורר גחוך אצל אלו, ואלו היום... אף האגדה על נשק סובייטי טהור כבר פשטה את הרגל ורק קומץ דפיטיסטים ועושים רצונם של השמאל הישן או החדש, נאחזים עדיין בקרנות מזבח שנטמא על ידי קלגסי הקרמלין בהונ־גריה וצ׳כיה.

על מה הלעג? על מי? על טבוחי השואה, על התלויים בעיראק והנמקים בבתי הכלא של הערביים? על הילדים שלא נטבחו כפי הצו של חוסיין שליט ירדן שלנו? או על אותם הרבבות הצ־ביעו בעד גח״ל והעתידים להצביע עבורה בהמוניהם יותר מאשר בעד הדפיטיסטים למיניהם שנחלת אבות הפקר הוא להם.

ולסטודנטים של בר־אילן ייאמר: כל דבריכם בספר נכתבים. הן בספר דפמליא של מעלה והן בספריהם של הקרמלין, של הערבים ושל האויבים העומדים בשער והכלל של „חכמים הוו זהירים בדבריכם״ גם על לעג וגם על הרצינות נאמרה.

משה רוטן

המאבק הממוסד נגד הממסד

עורך נכבד!

כמי שאיננו כבר סטודנט שנים מספר, קורא אני עתון סטודנטים תוך נוסטלגיה סימפטית ושמח אני על כל רמז של עירנות אינטלקטואלית, אם כי היא עפ״י רוב מלווה ב„מגות דקדושה״. מטעם זה גורם לי עתונך נחת־רוח בחיוניות התימטיקה שבו ובטוב טעם עריכתו.

עירנות אינטלקטואלית בהכרח אינה יכולה להיות חד־צדדית. המונח עצמו כולל בתוכו רוחב מבט, ביקורת מתמדת של ערכים — ישנים וגם חדשים — ובעיקר: ביקורת עצמית לאור העיקרון של אובייקטיביות אלמנטרית.

בגליון „בת קול״ מס׳ 30 (ד׳ ניסן, ש״ז), לא מצאתי, לדאבוני את הסממנים הרוחניים הללו — ודוקא בטורך „משיח הסטטוס קוו והעצמות היבשות״. ברשימה זו מצאתי, לכאבי, צרות המבט, חוסר אובייקטיביות והיגררות אחרי מלל נבוב.

אתה מסתער על „ישראל הדתית״. במונח זה בעצמו, הבא במרכאות, טמונה לא רק עקיצה בלתי מוצדקת, כי אם יחס ציני שאינו תואם כלל וכלל בטאון של סטודנטים דתיים. למה הליגלוג? טוב, קל לנחש כי במונח זה במרכאות אתה מתקיף בעיקר את ישראל הדתית המאורגנת, „הפוליטית״, בצורת המפד״ל — ולכן? האם באמת „ישראל דתית״ זו עוסקת בימים הללו „רוויי המתח״ רק „בקבורת עצמות גבורי מצדה״? מתקבל הרושם, כי מכל החוגים האחרים בצבוריות הישראלית ומכל יתר המפלגות בישראל, רק „ישראל הדתית״ מפגרת בתחושתה המוסרית ונמצאת מחוץ לת־

(המשך בעמוד 14)

התאחדות הסטודנטים הארצית לא ידעה במשך כל שנות קיומה תקופה כה סו־ערת, ולאו דווקא באפיק הרצוי, כפי שהיתה שנת הפעילות החולפת שנחתמה בועידה בשפיה. אם ננסה להשוות את התקופה החולפת לתקופה לפני חמש ש־נים למשל, נגיע למסקנה אחת ברורה: או שאין מקום להתאחדות סטודנטים ארצית או שיש לשנות אותה ע״מ ש־תקבל את התדמית הרצויה.

ההתאחדות נוסדה לפני כ־17 שנה ע״י הטכניון והאוניברסיטה העברית. ה־מטרה היתה יצוג הולם של הסטודנטים בארץ כלפי חוץ. במסגרת מצומצמת זו פעלה ההתאחדות אך ורק בבעיות חוץ. במרוצת השנים הצטרפו להתאחדות יתר המוסדות להשכלה גבוהה, ובעיות פנים רבות הניעו את ההתאחדות לעסוק אף בהם.

נסיעות ומופעי ראווה

עם הווצרות ניצני הגבוש בהתאחדות, ראו בה הסטודנטים אגוד מקצועי של הסטודנטים המאגד בתוכו סטודנטים מכל השכבות. המטרה היתה שתשמש גוף על ואל פוליטי.

מרידות הסטודנטים ברחבי העולם הפנו את אוד הזרקורים כלפי הסטודנטים וכלפי ההתאחדות. השאלה הגדולה היא אם ההתאחדות מייצגת אותם.

לפני שנתיים־שלוש היו סמפטומים של מריבות אישיות בהתאחדות בין היו״ר והסיו״רים. מאבקי כח הורגשו בצורה בולטת. בעיית הנסיעות לחו״ל היתה עקב אכילס. ועדת הנסיעות לא פעלה כתקנה.

מהועידה הט״ו (לפני שנה) יצאו ב־הרגשה שהיא ועידת מפנה. דב ינאי איש ת״א נבחר ליו״ר ההתאחדות ותלו בו תקוות רבות. התקנון שונה ובמקום שני סיו״רים מונה סיו״ר אחד בלבד, אך מאידך מונו שני מזכירים האחד לענייני חוץ והשני לענייני פנים וזאת לאור הדרישה שההתאחדות תתעניין יותר בעניינים אקדמאיים־ציבוריים.

מבחינת עבודה חברתית שררו יחסים אישיים טובים מאד בין חברי הנשיאות. אך יחס טוב לא די בהם. הנשיאות שהיא הגוף הפועל העליון של ההתאח־דות — בה חברים יושבי־ראש הסניפים, היו״ר והסיו״ר היתה למעשה משותקת. הנשיאות לא היתה גוף פועל, מארגן, ומכריע. היתה הרגשה שבעלי התפקידים רואים בנשיאות גוף נסבל הצריך לאשר את הצעיתיהם. ואלה כללו בדרך כלל נסיעות לחו״ל וארגון מופעי ראווה. גרוע מזה, נסו למנוע דיונים ענייניים מן הנשיאות ואף העלימו ממנה דברים שונים. היו פעמים שנושאים הועלו רק ברגע האחרון מבלי שתהיה לנשיאות השהות לבדוק את הנושא על כל צדדיו. כך נוצר כעין ניגוד בין חלק מחברי ה־נשיאות לבין בעלי התפקידים.

שיטת חוסר אונים

דרישותיהם של עמי שפירא, ראובן כץ, אברהם שטוב ואחרים בנשיאות ל־תיקונים מסויימים, לצורת עבודה שונה לא נענו. יתר על כן השתדלו להמנע מכל דיון בהם.

אנשי ההתאחדות נגררו אחר מופעי ראווה ומסרו את ארגונם לאמרגנים מב־חוץ. רוב המשתתפים בסימפוזיונים השו־נים לא היו סטודנטים, מחירי הכרטיסים היו יקרים ואחד המופעים אף נערך

— מאת צבי שטיין —

בשבת, למרות אזהרות מוקדמות של הנציגים הדתיים.

שיטת חוסר אונים זו של שיתוף אנ־שים מבחוץ מבלי צורך היתה אופיינית לשנה החולפת. גם כאשר רצו לארגן בטוח כלל ארצי לסטודנטים ובצורה זו להוזיל את התעריף — היו מחדלים.

כזה היה גם גורלו של פסטיבל האביב.

יו״ר ההתאחדות, דב ינאי, לקח על עצמו את עניין ההסברה בחו״ל ויצירת קשרים עם ארגוני סטודנטים. הוא טיפל בכך בצורה מוגזמת וללא כל פרופור־ציה לשאר תפקידיו. הוא הרבה בנסיעות יותר מכל יו״ר אחר. ויש טוענים כי חלק מנסיעותיו לא אושרו בצורה ברורה ע״י הנשיאות.

ביחסי החוץ היתה האוריינטציה ברו־רה: השמאל החדש, מעניין לציין כי דוקא הווג׳ס, הארגון העולמי של סטו־דנטים יהודיים, הוא ראש החץ של השמאל החדש. משום כך הרגישו שליחי ההתאחדות טוב מאד בחו״ל. למעשה, לא היה להם כלל מה לעשות. לא נערך שום דיון רציני בהשתתפות מומחים על

מתגודדים

דרכה של ההתאחדות בשדה זה בו היתה דוקא היא יכולה לתרום תרומה מכרעת. המדיניות לא נקבעה ע״י שום מוסד וכל הדברת הגדולה נסתיימה בגיוס כספים לשם נסיעות תכופות לחו״ל. ההצלחה, אפסית. חסר תכנון, חוסר תכנית אב לפעולה, סתם פרטיזניות ו־נסיעות כף אפיינו את הפעילות.

להקים מחדש

נסיעתו של דב ינאי לועידת ה־I.S.C המערבית אף על פי שהיה ברור כי הועידה תתבטל מחייבת בדיקה, מה עוד שלא הוגש כל דו״ח על נסיעה זו.

יחס הסניפים להתאחדות היה חשדני ומהסס. תוצאה ישירה מצורת הפעילות של ההתאחדות ושל הפונקציונרים. ה־ארגון הכספי הלוקה, כאשר גזברים מת־חלפים בקצב מדאיג וכאשר למעלה מחצי שנה אין גזבר המוכן לסכם את הסדר תשלום המיסים עם האגודות.

עד היום לא נתקבל המאזן הכספי של ההתאחדות. מסתבר, שלא היו קב־לות ולא היה רשום של כספים. היו חשבונות ב־4 בנקים וכולם מעוקלים. ונפתחו חשבונות על שם אנשים פר־טיים, בגלל חובות שההתאחדות לא יכ־

התאחדות הסטו׳ במשבר

לה לשלמם. אין זה פלא שבועידה ה־אחרונה לא הוגש דו״ח ועדת כספים.

מפליאה העובדה כי בשלב מסויים היה ניתוק מוחלט בין יו״ר האגודה הירושלמית לבין משרד ההתאחדות, למ־רות שישבו באותו בנין. לטענת היו״ר הירושלמי, ההתאחדות התערבה בענייני אגודתו יותר משעסקה בענייניה.

לאור כל האמור לעיל לא יפלא מדוע סכם רנאטו יאראק את דו״ח ועדת בקו־רת שהוגשה לנציגי כל האגודות בועי־דת שפייה כדלהלן: „הסכום, כאמור בפ־תיחת הדו״ח, הוא עגום, אולם אין הוא כלל וכלל חסר תקווה. בידי הועידה הט״ז נתינה הסמכות המלאה להניח את אבן הפינה ויותר מזה התאחדות חדשה, אחוד אמיתי שיאגד את כל צבור הסטו־דנטים בישראל. אם תפעל הועידה כאמור בהמלצות הכלולות בדו״ח, ניתן יהיה להקים את ההתאחדות מחדש ולהופכה למה שצריכה היא בעצם להיות. ולא, מוטב שתחליט הועידה חגיגית לפרק את ההתאחדות, באשר גם אם לא תעשה כן באופן פורמלי, הרי המנעות מלפעול באופן דראסטי לשינוי המצב כמוה כ־ההלטה בלתי פורמלית להניח שכבת אספלט נוספת בדרך המובילה אל ה־פרוק, בין שתי האלטרנטיבות המוצגות כאן, אין אפשרות ביניים ואין פשרה״.

לקראת הועידה דרש אברהם שטוב בנשיאות ההתאחדות לשלוח לסניפים את דו״חות הפונקציונרים והצעות לדיונים כולל הצעות לתקנון. מלבד „סדר יום״ לא נשלח מאומה. נושאי הדיון הוגשו בועידה עצמה. הצעותיו של המבקר לא הגיעו לכלל דיון.

שבועיים לפני פתיחת הועידה הסתמנה תמונה בשני מועמדים עיקריים לתפקיד היו״ר. הסיו״ר היוצא יונה יהב ויו״ר האגודה בבר־אילן אברהם שטוב. ביונה יהב תמך דב ינאי, הממסד הקיים, היו״ר היוצא של הטכניון וחלק ניכר מאנשי ירושלים בגלל היותו איש ירושלים. ב־שטוב המכו אנשי ת״א, השלוחה ובר־אילן. הטענות שהועלו נגד יונה יהב היו חריפות למדי, הדעה הרווחת היתה ש־הוא ימשיך בדרך הישנה. למעשה, חלק ניכר מהמחדלים של השנה החולפת בהתאחדות נזקפים גם לחובתו. הטענה היתה כי ע״מ לטהר את המוסד יש לבחור באנשים חדשים. מתח הבחירות האפיל על דיוני הועידה ומנעו קבלת החלטות עניניות.

במהלך כל הועידה ניסו אנשי הצד שכנגד להחדיר לתודעתם של נציגי ה־טכניון והשלוחה החיפאית שאי אפשר למנות יו״ר דתי.

אין טעם להכנס לנתוח האבסורדים שבהעלאת טענה כזו ע״י נציגי סטו־דנטים שדגלם הרשמי הוא ניתוק מוס־כמות, אך עובדה זו יש בה להעיד על רמתם הנמוכה של צירי הועידה, נציגי הסטודנטים. ואכן רמתם של הצירים מבחינה מוסרית ומבחינה אינטלקטואלית היתה מדכאת. (ראה מאמר ראשי). אחד הצירים בשפיה אמר לי „אם הולכים בשטה הישנה, התרפסות לשמאל הקי־צוני, עד כדי כך שנהפוך לחלק מהם, יתכן ויש חסרון בכפה על הראש או בגלל היותך יהודי־ישראלי״.

להצבעה שנערכה קראו „חשאית״, אך ראובן כץ ואחרים דרשו הצבעה חשאית אישית מאחורי פרגוד. בקשתם נדחתה, קשה להבין כיצד אפשר לקרוא להצ־בעה „חשאית״ כאשר ישנה בקורת אי־שית של חברי האגודה בינם לבין עצמם. בטרור אשר שרר בסיעת ירושלים אין פלא שכל גישה עצמאית רוסנה.

התוצאות: יהב — 74 קולות. שטוב — 52 קולות. 7 נמנעים.

מוזרה היתה העובדה שמיד לאחר סכום התוצאות באו אנשי הטכניון, ירו־שלים וחיפה ובקשו משטוב לקבל את תפקיד הסיו״ר. שטוב סרב.

בפנים או בחוץ

וכך בחרו העסקנים את המצב הקיים.

היו״ר החדש, יונה יהב, מנסה להסיר את הדמוי שדבק בו. הוא רוצה להביא לשתוף פעולה בין ההתאחדות לסניפים ובין הפונקציונרים לבין חברי הנשיאות. הוא גם מבקש לשלוח את כל הפונקציו־נרים לסמינריונים שונים מיד עם סיום הועידה הועלתה ההצעה לפרוש מן ההת־אחדות ולהקים התאחדות חדשה. ההצעה נתקבל בהתלהבות ע״י חלק מנציגי ת״א ובר אילן, אך בגלל קשיים טכניים שו־נים נתקררה ההתלהבות והתכנית גוועת בקול דממה.

א׳ שטוב למשל מדבר על תקון ה־התאחדות הקיימת במקום יצירתו של גוף חדש. „קודם כל חייבת ההתאחדות להיות מגובשת בצורה מכובדת ולא פרטיזנית. אם יוכלו הפונקציונרים להת־עלות מעל קטנונית רגילה ולשכוח את השנה החולפת, לשנות את האוירה ולשים את הדגש על הפעילות בארץ בענייני סטודנטים, מבלי להזניח את החוץ, כ־מובן, חושבני שהתאחדות תעלה על דרך המלך. דהיינו: ברגע שבארץ היא תהיה חזקה ומוכרת, היא תמשוך פעי־לים רציניים ואז גם תגדל חשיבותה בחו״ל והייתי אומר שלא יזיק קצת מעוף וקצת אידיאליזם בקרב הפעילים כדי שהתדמית תשתנה.

אולי בגלל התחרות הקשה אשר היתה, יהיה מוכרח היו״ר החדש אשר אינני שולל את קיום רצונו הטוב, לתקן ול־שנות את מחדלי העבר. תקוותי הגדולה, שאכן יזיז משהו בהתאחדות״.

ומה הלאה?

מאת אברהם אולמן

מעולם לא חשתי הרגשת סלידה כפי שחשתי בשלושת ימי הועידה הט״ז של הת׳ הסטו׳ בישראל, אשר הסתימה בערב שביעי של פסח בשפיה. ועידה זו, שמחובתה היה לסמן מפנה בדרך לא דרך בה הלכה ההתאחדות בשנים האח־רונות היתה לעוד ועידה אחת... אך מפליא הוא, ויחד עם זאת אופייני, כי בארץ כשלנו, ארץ בה מתחדשים אתג־רים חדשים לבקרים והיא כחממה ל־רעיונות חדשים, הסת׳ הסטודנטים הינה גוף עקר וחסר ערך במקום להיות גוף מנהיג מבחינה רעיונית.

אם נפתכל הסתכלות רטרוספקטי־בית על שנת הפעילות האחרונה, על הועידה ועל השבועיים שאח־ריה יהיה סכום הדב־רים מאוד לא מעודד.

✶ **נשיאות ש־היתה גוף** פיקטיבי, שהיוזמה והמעשה נטלו ממנה ע״י ה־יו״ר והסיו״ר היוצאים וכל מעשיה לא היו אלא מתן אישור בדיעבד. וזאת במ־קום למלא את תפקידה ולהיות היוזם הראשי כשתפקיד היו״ר: להיות מרכז לרעיונות ולדאוג לממושם.

אך האם קרה משהו חדש בישיבת ה־נשיאות הראשונה השנה? האם מראה היו״ר החדש רצון להתחשבות? לצערי, לא. סימן בולט הוא יום העיון, שאורגן בנתניה בימים ששי שבת מבלי שהנ־שיאות תחליט עקרונית על עריכת יום עיון כזה. ושמחה בן סירא, המזכיר לענייני פנים, שהגיע כבר הזמן שיחליפוהו.

מראה על הבמה: הועידה הט״ז

אומר כי: „הבאנו זאת לנשיאות ע״מ שתקבע תאריך״, וכשנשאל אם הנשיאות דנה כלל בענין סתם ולא ענה. כל מה שקרה הוא, איפוא, שהסיו״ר הקודם הח־ליף נעלים, אך ממשיך בדרך בה הלך, הדרך אשר הותקפה בועידה.

✶ **נחול עניני הכספים** לקוי מכל וכל. לדברי יונה יהב התחילו לעסוק בענין. אמנם ראינו בישיבת הנשיאות טפסים חדשים אשר עשויים להכניס קצת סדר בענינים, אולם עניני הכספים של השנה האחרונה לא הועלו. הנשיאות לא ידעה ואיננה יודעת מה היו ומה הם כיום מקורות הכספים של ההתאחדות. אם יש דברים חסויים יש לערוך ישיבת יו״רים סגורה ולמסור על כך. המאזן הונח על שולחן הנשיאות בלי שנשלח לעיון קודם, משום כך ברור כי לא אושר. במצב כזה מתבקשת היתה מאליה דרישת שטוב כי לא יוצאו כל כספים עד אשור הדו״ח הכספי ובירור כל הנקודות הסתומות והחסרות בו.

✶ **הועידה לא הוכנה** כראוי אך הלקח הרצוי לא נלמד, ממשיכים להפטיר כדאשתקד:

עברו שבועיים ולסניפים נשלחו הח־לטות הועידה ובהם שנויים והשמטות, שכן שום רוח לא נשבה בכוון סיו״ר ועדת דוץ בשכר, וכפי שכתב יונה בסדר היום ששלח, ומאידך גיסא, חוש־מטה ההחלטה על מינוי דובר: ברור הוא כי יש רצון להמשיך במסורת ה־פרסומים בעתונות כפי שהתבטאה בראיון היו״ר החדש בעתון הארץ מהשבוע ש־עבר. היו שם הכרזות „בומבסטיות״ חס־רות כסוי והיות והוא מדבר בשמנו, זכותנו לדרוש דובר. מסכת ההתפארויות בעתונות כללה הצהרה כי ר־יו״ר סייר בסניפים ב־ת״א והובטח לו שתוף פעולה, עובדה שאיננה מדויקת. יש לב־חור דובר בהקדם האפשרי.

שבועיים לאחר הועידה, עדיין עומד בפה הטעם המר של מספר מאו־רעות שמן הראוי לתת עליהם את הדעת. ראשית:

✶ „**המשחק הצבעוני** בכרטיסי ציר״ שכן רק כך אפשר לכנות את האופן שבו שלטה הטרויקה הירושלמית באר־בעים ותשעת ציריה. עשרים צירים ו־חמישים ממלאי מקום באו לועידה, ממלאי המקום קבלו ביום הראשון כרטיס כחול. כרטיס הציר הרשמי היה בצבע כתום. אנשי ירושלים הצביעו בכרטיס הכחול בלי הזמנת המבקר, וזאת בידיעתו. משחק צבעוני זה גרם לפחד מפני אובדן כרטיס הציר הכתום ואתו זכות ההצ־בעה ביום ג׳, ומכאן ההמנעות המופגנת של צירי ירושלים משיחות עם אנשי ת״א ובר אילן.

שנית, התעמולה האנטי דתית שרחשה מעבר לקלעים.

✶ שאלות פרובוקטיביות שאינן לגופו של ענין, אשר נשמעו מצד צירי חיפה והטכניון ואמרות הכנף כמו זו של „דתי — על גויתנו״. „מה תעשה אם תבחר ית־דרש ע״י האגודה הירושלמית לתמוך בה במאבק הבריכה״, או „מה תעשה אם תדליט הנשיאות על פתיחת דיסקוטק ב־ער״ש בת״א?״ והרי בתקנון מפורש כי ההת׳ תמנע במעשיה מכל פגיעה ב־מסורת ובדת. שיאו של כסע זה היה כשהגיעו שמועות לאזני הסיעה מבר אילן כי בכוונת גורמים מסוימים להאריך את זמן ההצבעה ע״י דיונים ממושכים וזאת כדי שיגיעו לזמן קריטי בו תצטרך סיעת ב״א לעזוב, ברצונם למנוע חלול החג. זהו בזיון שיש לתת את הדעת על המשתמע ממנו.

וכאשר לפני הועידה נערך כנס עם אבא אבן בליל שבת, ולאחריה בישיבת נשיאות כשמציע כותב שורות אלה ל־ערוך יום עיון בשבת בבר אילן מתעק־מים כמה פרצופים, יש להרהר שוב ו־שוב בדברים.

מה דרשנו מההתאחדות?

(1) סדור עניני הכספים. (2) דובר. (3) סדור כל עניני החוזים — ועד אז לא יעבר כל כסף על חשבון חובות אי על חשבון השנה הנוכחית לגזברות ההתאחדות.

לאור הדברים שנאמרו מתבקשת המסקנה כי יש לחשוב על שתוף פעולה מקומי, אותם מעודדת הקרבה הגאוגר־פית, שתוף בעניני קליטה, עבודה, תר־בות ועוד. יש להרהר אם ברצוננו בהת־אחדות חזקה או, אולי, לאחר הועידה האחרונה השתנו הדעות.

אחרי שעות הקבלה עם פרופ׳ לובן ראש המחלקה לפיסיקה

המדע עונה על ה"איך" ולא על ה"למה".

מאת מנחם מיכלסון

החברה איננה „פקחית" די הצורך כדי לרסן את עצמה מפני הכח שניתן בידה * התקדמות המחקר עומדת לפעמים בסתירה או בנגוד לדרישות החברה * יש סכנה של רקון חיינו מתוכן עקב הנהיה אחרי מקצועות מדעי הטבע וטיפוחם

פרופסור לובן הוא ראש המחלקה הצעיר ביותר באוניברסיטה. רק בן 32, ומכבר — ראש המחלקה לפיזיקה. הוא, עצמו, מתפלא על הפליאה לנוכח עובדה זו. קשה לו להכין מדוע, כשמזכירים את צמד המילים „ראש־מחלקה", האסוסיאציה הראשונה, היא — אדם בעל סבר פנים חמור, וגילו — 60 כלום.

כך או כך, אין זו הבעיה המרכזית המטרידה את פרופ׳ לובן. ניסינו לאתר יחד עמו את הבעיה המטרידה אותנו, זו החוזרת ומתעוררת שוב ושוב: מה בין מדע לערכים. ובאחת משעות הרהורים אלה שוחחנו עמו.

הפוליטיקה מנגנת כנור ראשון

— האם אין המדע נעשה יותר ויותר חסר משמעות מבחינה אנושית? באמצעים העצומים המוקדשים, למשל, לטיסות לירח, אפשר היה לפתור בעיות רעב ובעיות אחרות?

פרופ׳ לובן: „הבה וניקח את דוגמת הטיסה לירח. במקרה זה, לא אנשי המדע דוחפים כל כך את הענין כמו הפוליטיקאים. הגורם המשחק כאן את התפקיד הראשי, היא — גורם התחרות בין המעצמות הגדולות. מצד שני — מוזר יהיה לדרוש מז הפיזיקאי שיוותר על סכומים שקיבל לצורך מחקריו — לטובת הכושים. אנשי המדע אינם צריכים להיות הראשונים לכך. הממשלה, היא שמחליטה על חלוקת הסכומים לאחר שיקול ודיון בדרישות. הרגישים מבין אנשי המדע, רואים שזהו מצב לא נורמלי; להקדיש סכומים כה עצומים למחקרי הירח, כשהמצב על האדמה חמור כל כך. אבל, הרי זהו סימפטום של המחלה הכללית שבעטיה נשכח האדם הפשוט. אותו דבר אמור גם לגבי מחקר האטום. מצד אחד — מובנת ביותר חשיבותו של פיתוח הנושא, אך מצד שני — החברה האנושית עדיין איננה מוכנה מבחינת השליטה על האטום, ואולי אפשר לומר, כי החברה איננה „פיקחית" די הצורך כדי לרסן את עצמה מפני הכוח שניתן בידה".

— מהי תכליתו של המדע בן זמננו? באיזו מידה ניתן לומר כי הוא משרת את עצמו, במקום לשרת את האדם?

פרופ׳ לובן: מרבית אנשי המדע, בעת עיסוקם המדעי, אינם מעסיקים את מוחם בבעיה כיצד זה ישפיע על האדם. פרט, כמובן, לעוסקי ברפואה, ביולוגיה וכד׳.

תמונה נרחבת

שאיפתו של האדם, בסופו של דבר, וזוהי מטרת המחקר — להבין יותר את העולם בו הוא נמצא, לדעת יותר את מקומו הוא בתוך המערכת הזו. נכון, התקדמות המחקר עומדת לפעמים בסתירה או בניגוד לדרישות החברה. אך בסך הכל, דרישות האדם עצמו אינן כל כך חשובות במחקר. ובסופו של דבר, זה לא כל כך רע. לא צריך לדאוג כל הזמן לאדם. אנו רוצים לדעת מה נמצא

מסביבנו. זוהי המציאות. אך אולי, ננסה להגדיר זאת טוב יותר. אחת המטרות החשובות ביותר של המחקר, היא, כאמור, קבלת תמונה נרחבת על העולם, ומתוך כך להבין את מקומו של האדם. התמונה הזו חשובה ביותר ליחיד, לאני. מבחינה דתית — הרי שמתוך ידיעה זו נוכל להתקרב יותר של הקב"ה.

אדם המקבל תמונה ברורה על העולם, יוכל ליצור חוקים טבעיים יותר בחברה, וכל המערכת האתית תקבל מימד אחר. כל התקדמות במדע תשפיע על ההנחות והרעיונות המרכזיים במחשבת האדם בעולם.

מכשיר אינפורמציה

אבל, הערצה של מדעי־הטבע, פולחן מדעי הטבע — זה איננו נכון. זוהי טעות גמורה. יש תמיד להעריך את המדע ככלי, כאמצעי, ולא כמטרה. המדע הוא מכשיר שתפקידו לרכז יותר ויותר אינפורמציה.

אנשי המדע לעולם לא יוכלו לענות על השאלה — למה. הם תמיד יענו על — איך. אם נניח שאפשר לרכז את כל תופעות הטבע בחמש משוואות, עדיין זה לא יסביר למה מתבצע התהליך, נוכל רק לדעת כיצד הוא מתבצע".

— האם הנהיה אחרי מקצועות מדעי הטבע וטיפוחם, אינם עשויים לרוקן את חיינו מתוכן?

פרופ׳ לובן: „בוודאי שיש סכנה. אני מעדיף לדבר עם פיזיקאי בעל רקע תרבותי, מאשר עם אחד, שאינו אלא מכונה.

אולם, יש לי רושם, כי במדעי הרוח והחברה עדיין לא היתה התפתחות כמו במדעי הטבע. יש להתקדם במדעים אלה באופן דראסטי ביותר. נוסף לכך, גראה לי כי מדעי הרוח הם מדעים הסגורים אצל היחיד. נקח למשל, פילוסופיה. אין המצב דומה למצב בפיזיקה. שכן, אין מעבדות לפילוסופיה ועדיין קדוש הרעיון שיש יחידים היודעים, וזה תחום בלעדי וסגור של פילוסופים.

אומנם, ספרות ומוזיקה אינם סגורים כל כך אך בכל זאת, אין הם פתוחים כמדעי הטבע. כל קורא צריך להחליט בעצמו על ערכי הספר, תוכנו, הביקורת וההערכה.

לעומת זאת, כינוסי פיזיקאים מתקיימים כל יום ברחבי העולם. כינוסי סופרים — אין. אני מאוד מאוכזב מכך, שאין כל מאמצים בכוון זה, ואין הדבר דומה כלל למצב במדעי הטבע.

קיימת משיכה גדולה למדעי הטבע משום שמדעים אלה מספקים יותר אינפורמאציה והקשר בין חוקרי הטבע הוא רצוף ביותר.

נקודה מסוכנת היא, שככל שמדעי הטבע מתקדמים יותר ויותר, כן קשה, באותה מידה, למצוא שפה משותפת עם איש מדעי־הרוח. והרי בסופו של דבר, המדע יכול להיות מכנה משותף בין בני האדם ונושא לדיאלוג".

חשיבה עצמית

לגבי החינוך המדעי בארץ, אומר ראש המחלקה לפיזיקה: „הוא איננו מספיק. לסטודנטים המגיעים למחלקה חסר כושר החשיבה העצמית. אני מוכן לקבל למחלקה סטודנט בלי כל ידיעה בפיזיקה, אך שיהא לו הכושר לחשוב. כנראה, שבבית־הספר התיכון „לוחצים" את התלמידים בחומר, במקום ללמד איך אותם איך לחשוב. לסטודנטים במחלקה לפיזיקה, הרועדים לפני הבחינות, אני אומר וחוזר ואומר שאין צורך לפחוד, אין צורך לזכור את כל הנוסחאות. גם אני אינני זוכר את כולן. אני מוכן לתת להם את הנוסחאות, אך רק שיפעילו את כושר המחשבה שלהם".

ומה דעתו על הסטודנטים במחלקתו?

פרופ׳ לובן: „שמע, זה תענוג לעבוד ב„בר אילן". אני נהנה לעבוד עם סטודנטים ישראליים הרבה יותר, מאשר עם סטודנטים בארה"ב. שכן, כאן הם לוקחים את הענינים ברצינות רבה יותר, כמו את החיים, אשר בארץ הם הרבה יותר רציניים ומרים מבארץ אחרת".

פרופ׳ לובן, אשר קיבל את הדוקטוראט שלו בשיקאגו, בהיותו בן 25, עלה לארץ לפני כשנתיים וחצי. בתקופת המלחמה שהה בירושלים ובה נשאר, למרות לחץ קרוביו בארה"ב, לנוס על נפשו. „יהודים נדדו די והותר בהיסטוריה" אומר הוא, „כאן זו התחנה האחרונה".

שלושת ילדיו ובתו, ה„צברית" בת שלושת החודשים, מאשרים בעיניהם מה שאבא אומר.

המאבק הממוסד

(המשך מעמוד 12)

חום המיתח הגורלי של ימינו אלה. וכי זוהי אובייקטיביות, וכי זהו המצב לאמיתו? האם אין זה סילוף זול של העובדות, מובאה חלקית קטועה ממסכת נתונים ומפעלים גדולים? ואתה מדבר על „הפגנה זולה של רגשות לאומיים ודתיים כאחד"?

במחי יד אחד אתה פוסל את כנות המאמץ של „ישראל הדתית" לתת פרהסיא מסורתית מקורית למדינת ישראל. וכל כך למה? מפני, שלדעתך, „אנו יוצרים נקודות מגע שליליות עם הציבור החילוני". „החקיקה הדתית" משולה, לדדך, ל„ריצת המכשולים" והיא מטופחת, — כפי שיוצא מדבריך — כדי להעסיק את „ישראל הדתית" במאבקי סרק בלתי כנים. אין אתה רואה אף זיק של אור בדרכה של „ישראל הדתית" והיא־היא שאשמה בזה, כי „הצבור החילוני" (אשר רק שם ישכון האור, כנראה) איננו מוצא את הגשרים ליהדות התורנית.

אינך חש ואינך מרגיש, כי בדבריך אלה אין אף שמץ של עירנות אינטלקטואלית; זהו אותו הטיעון הפוליטי של המפלגות הבלתי דתיות מאז ומעולם. טענות אלו, הבאות מסטודנט דתי צורמות ומכאיבות ביותר, כי מראות הן על חוסר העמקת הראיה ועל ציחצוח במטבעות חשיבה שחוקות.

לעצם הענין של קבורת גבורי מצדה, קשה שבעתיים למצוא הצדקה ליחסך הלגלגני אל מאבקו של שר הדתות בני־דון. רק אדם משוחד מהפיזול ל„ציבור החילוני" אינו יכול לראות עמדה יותר מכובדת ותואמת את הדרישות האלמנטריות של רגש כבוד לגבורים העתיקים ויחס יהודי מקורי למת־מצוה, מזו שנקט שר הדתות בענין זה. האם ידוע לך, כי עצמות הגבורים הקדושים ההם היו מושלחים „כדומן על פני האדמה"? האם זלזול בעצמותיהם של קדושי מצדה משקף את עמדת הצבור החילוני? שר בישראל, שאינו משתייך ל„ישראל הדתית", ראה את הדבר מרמה יותר גבוהה כאשר העיר בשיחה עם עמיתו, לאחר ישיבת ועדת שרים בענין הנ"ל: „אמנם גם בכך יש לראות את עליונותה המוסרית של ישראל: כי בעת רעם התותחים על יד תעלת סואץ יכולה היא להתרכז בענין קבורת גבורים מלפני אלפי שנים".

כדאי שתסתכל בעין ביקורת אובייקטיבית על המליצות הללו נגד „המימסד". תראה ותיווכח, כי הרצון והדחף לרעננות אינטלקטואלית, שהיו מונחים ביסוד המאבק נגד התאבנות המחשבה, שהממסד ייצג — הסתאב והפך ללהג שוקי ולהפקרות. המאבק נגד המימסד הפך מימסד בעצמו, שאין לו ולאידיאליזם שום קשר.

דוד טלזנר, ירושלים

לימודי היסוד שוב על הפרק

מאת יוסף בן-מאיר

ללא הרבה רעש ופרסומת מונה, לפני חודש ימים, אחראי חדש ללימודי היסוד באוניברסיטה: ד"ר יהודה מוריאל מנהל סמינר „תלפיות" בתל אביב ומרצה ב־מחלקה לתלמוד באוניברסיטה. מינוי זה חשף שוב „פצע" שטרם הגליד למרות שנחבש כבר פעמים אחדות.

כבר בסוף השנה שעברה הודיע מר דב רפל, האחראי הקודם על לימודי היסוד באוניברסיטה, על כוונתו להת־פטר מתפקידו זה (ידיעה זו פורסמה בגליון 25 של „בת קול"). היה זה אחרי ויכוח נוקב וממושך בישיבת הועדה ללי־מודי היסוד, שבה לא נתקבלו מרבית טיעוניו והמלצותיו. הוא הסיק, איפוא, את המסקנות. ובתחילת שנה זו הגשים את כוונתו והתפטר. וכך, מאז תחילת שנת הלימודים הנוכחית, נוצר, למעשה, וא־קום בהעדר אחראי על לימודי היסוד

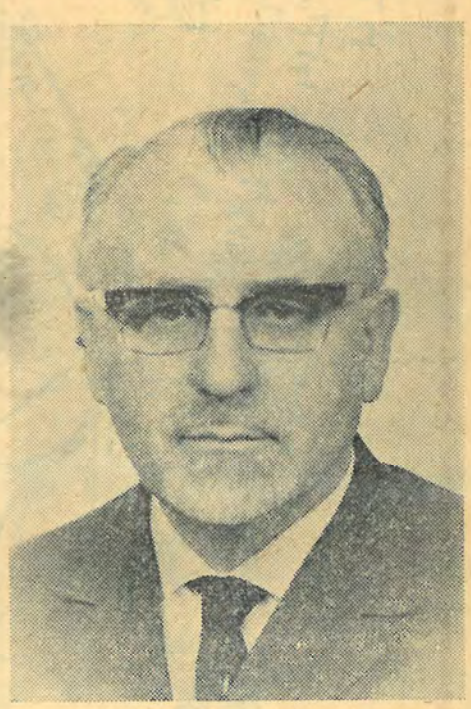

ד"ר יהודה מוריאל: אחראי חדש

והטיפול השוטף נמסר לידיהם של ראשי המחלקות הנוגעים בדבר. בימים אלה מונה ד"ר יהודה מוריאל, כשהמינוי ב־תוקף מאז הראשון לאפריל.

שתי גישות-יסוד

מה הרקע להתפטרות ולחילופי־הגברי בשטח זה?

כדי להשיב על שאלה זו יש לחזור אל סוף השנה שעברה, כאשר בועדה ללימודי היסוד שנבחרה ע"י סנט ה־אוניברסיטה בראשותו של פרופ' יהודה אליצור וכן גם ראשי המחלקות של מק־צועות החובה (תנ"ך, תלמוד ופילוסופיה יהודית) לא נתקבלו המלצותיו של מר רפל להבראת לימודי היסוד. קדם לכך בירור ודיון עקרוני בדבר האופי שיש לשוות למקצועות חובה אלה: האם דגש על האספקט החינוכי — קודם לכל, או שמא ההקפדה על רמה אקדמית כ־ביתר המקצועות הנלמדים באוניברסיטה היא אשר תתן את ה„טון".

גישתו של האחראי הקודם, מר רפל, היתה כי הדגש צריך להיות על האופי היהודי שיש לשוות ללימודים אלה. את הגישה המנוגדת ייצגו ראשי המחלקות שמקצועותיהם מרכיבים את למודי ה־יסוד, אשר טענו כי לימודי היסוד הם חלק אינטגרלי מן הלימודים באוניברסיטה וכשם שהאוניברסיטה מטרתה להקנות ידע, מתודה ודרכי חשיבה לתלמידים, הרי אלה הם בראש ובראשונה גם מטרות לימודי היסוד. ראש המחלקה לתלמוד, ד"ר גילת אמר אז „לדעתי, עלינו להקנות לתלמיד ידע והבנה בלימודי היהדות וראיית הד־ברים מתוך פתיחות לגישות מדעיות. מכאן שהן המורים והן חומר הלימודים צריכים להיות מתוך גוון אוניברסיטאי".

הגדרות כלליות

מדוע נמשך החלל הריק זמן רב כל כך בין התפטרותו של מר רפל לבין מינויו של ד"ר מוריאל כמחליפו?

משיב על כך עו"ד אברהם פומרנץ, המזכיר האקדמי של האוניברסיטה: „ב־משך הזמן הזה היו חיפושים. לא קל למצוא אדם מתאים לתפקיד כזה. ועדה של לימודי היסוד הציעה אותו, כי הוא מהנך ותיק וידוע. הוא נמצא מתאים ונתקבל באהדה רבה".

ד"ר מוריאל עצמו מספר כי „לפני חמשה שבועות נתבקשתי ע"י הרקטור, פרופ' פיש, לקבל עלי את תפקיד המרכז של לימודי היסוד. לאחר עיון בהצעה קבלתי עלי את התפקיד, כי אני רואה בזה גם אתגר וגם דבר חשוב במערכת החינוך הדתי. אמרתי בלבי שאנסה, שמא בכל זאת אצליח לפעול משהו בכוון הנכון".

מה דעתו של האחראי החדש על הגישה למקצועות החובה אשר אותם הוא מרכז?

ד"ר מוריאל מעדיף להשיב על כך בעקיפין ובניסוח זהיר: „הלימודים האלה צריכים לתת לאוניברסיטה את צביונה המיוחד, הבעיה היא רק איך לעשות את זה, ואני לומד עכשיו את הבעיות מ־קרוב".

„הקושי העיקרי הוא", מוסיף ד"ר מוריאל, „שמטרות לימודי היסוד אינן מוגדרות במדה מספקת. במטרות היסוד של האוניברסיטה הניסוח הוא כללי מאוד, והשאלה היא מה משמעות הדב־רים מבחינה פדגוגית ולימודית־מעשית".

עוז לכפיה

אין זה סוד כי לשאלת לימודי היסוד בכלל משמעות מיוחדת נוכח העובדה שחייבים לשמוע אותם גם סטודנטים שאינם דתיים, על כל הבעיות הכרוכות בכך.

„אנחנו ננסה לפחות לקרב את ליבם לאהבת התורה", אומר ד"ר מוריאל. „וגם אם לא נצליח להביא לשינוי בהשקפת עולמם, לפחות נצליח לעקור כמה מוש־גים משובשים שקבלו. ואני רוצה להו־סיף שההנחה הראשונית שלנו היא שכל סטודנט שבא לאוניברסיטה הזאת ידע שהוא פונה למוסד דתי. דבר זה נותן לנו את ה'עוז' 'לכפות' את לימודי היסוד גם על התלמידים האלה, כדי שיקבלו תוכן יהודי. ובינינו לבין עצמנו, הרי הנוער רוצה בכך, בסופו של דבר, ומחפש את המשמעות הפנימית של היהדות".

ואילו המזכיר האקדמי מוסיף כי „אפילו בטכניון, שבו המקצועות הנל־מדים הם טכניים מובהקים הגיעו למסקנה שיש צורך ללמוד לימודי יסוד ולא רק לימודים פרופסיונאליים".

שינויים

הכל אומרים כי לקראת העתיד ייעשה מאמץ לעריכת סינתיזה בין הגישה ה־אקדמית לגישה החינוכית בכל הנוגע ללימודי היסוד ובכוון זה ייעשו כמה שינויים כבר מתחילת שנת הלמודים הבאה. בין השאר יילמדו מקצועות החובה יותר ויותר בצורת נושאים, או כמכסמים (לפי ספרי התנ"ך וכיו"ב). דבר זה, הקיים כבר עתה במחלקה לתנ"ך יורחב עוד יותר ויהיה קיים — לדברי המזכיר האקדמי — גם במחלקה לפילוסופיה יהו־דית. תינתן לסטודנט אפשרות לבחירה סלקטיבית יותר של המקצועות — כדי להקל על התלמידים וכדי למנוע מהם תחושת כפיה מוחלטת. אמנם מתכננים קיצוץ משך תקופת הלימודים לקראת הב.א. מארבע לשלוש וחצי או אף שלוש שנים, אולם קיצוץ זה לא יתבטא במק־צועות החובה כלל.

ידוע כי היו חילוקי דעות גם סביב שאלת סמכויות הפיקוח של לימודי ה־יסוד. מר רפל רצה, כנראה, להרכיב מחלקה מיוחדת בעלת סמכויות נרחבות לצורך תכנון ופיקוח אפקטיביים, אולם דעתו זו לא נתקבלה בעין יפה. המז־כיר האקדמי דחה בצורה חד־משמעית קיומם של חילוקי דעות בשאלת הסמ־כויות, ואילו מר רפל עצמו ממלא פיו מים. בתשובה לשאלות הסתפק רק באמרו כי „אינני רוצה לומר כל דבר בענין זה, משום שאני קשור אליו ישירות".

ובכן יש אחראי חדש על לימודי היסוד באוניברסיטה. האם יביא עמו גם קו חדש? — ימים יגידו.

אנחנו דואגים לסטודנטים

צעירים התאבים לקנות דעת, לחקור ולדרוש, להרחיב אופקים, אהובים על הכל.

אל על מאפשרת לסטודנטים לטוס במחירים מיוחדים בטיסותיה הרגילות. הם נוסעים מכובדים לכל דבר פרט למחיר.

— הם טסים במקומות מובטחים מראש.
— הם טסים במטוסים החדישים ביותר.
— הם טסים בטיסות הרגילות לפי לוח הזמנים העשיר של אל על.
— הם טסים עם כל הזכויות המלאות של כל נוסע אחר.

גם שלטונות המס מעניקים לסטודנטים הנחות מיוחדות. במשרדי אל על ברחבי תבל שרות ייעוץ והדרכה לסטודנטים.

סוכן הנסיעות יודע על כל ההנחות וההקלות, וישמח להדריך אותך גם בניצול מלא של חופשתך.

פנה לסוכן הנסיעות — ותמצא ידיד
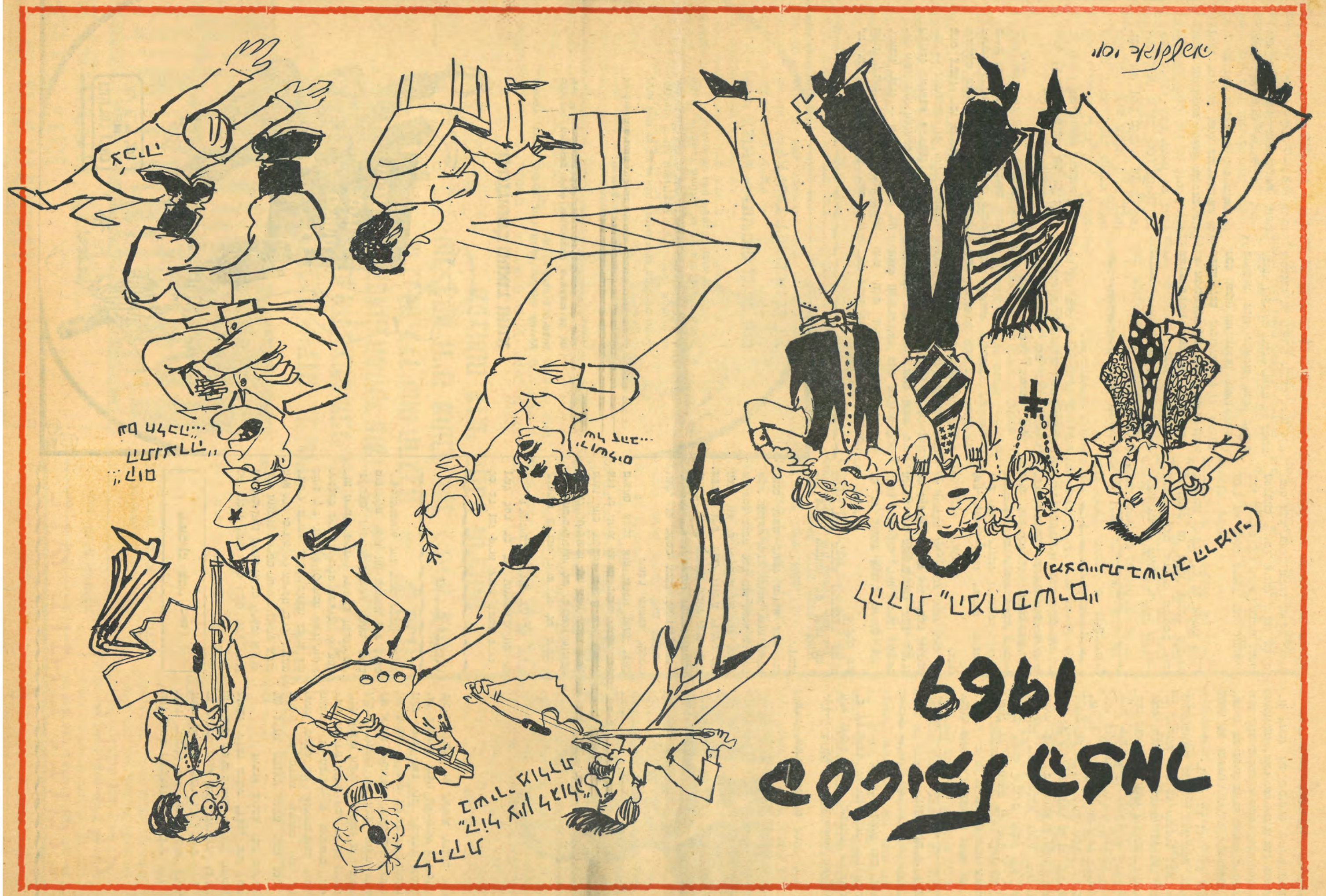
אל על ותיבי אויר לישראל